

Torsdagen den 12 mars

Kl. 14.30

*Kompletteringsval till
utskott och utrikes-
nämnden*

1 § Kompletteringsval till utskott och utrikesnämnden

Anf. 1 TALMANNEN:

På grund av uppkomna vakanser i vissa utskott och i utrikesnämnden har centerns partigrupp anmält följande nya representanter, nämligen som ledamot i finansutskottet Kjell A. Mattsson, som ledamot i trafikutskottet Anna Wohlin-Andersson, som ledamot i bostadsutskottet Agne Hansson, som suppleant i finansutskottet Olof Johansson, som suppleant i utbildningsutskottet Kerstin Göthberg, som suppleant i trafikutskottet Martin Olsson, som suppleant i näringsutskottet Jan Hyttring och som suppleant i bostadsutskottet Kjell A. Mattsson.

Vidare har centerns partigrupp anmält Olof Johansson som ledamot i utrikesnämnden och Karl Erik Olsson som suppleant i utrikesnämnden.

Talmannen förklarade valda till

ledamot i finansutskottet

Kjell A. Mattsson (c) efter Olof Johansson

ledamot i trafikutskottet

Anna Wohlin-Andersson (c) efter Agne Hansson

ledamot i bostadsutskottet

Agne Hansson (c) efter Kjell A. Mattsson

suppleant i finansutskottet

Olof Johansson (c) efter Anna Wohlin-Andersson

suppleant i utbildningsutskottet

Kerstin Göthberg (c) efter Jan Hyttring

suppleant i trafikutskottet

Martin Olsson (c) efter Anna Wohlin-Andersson

suppleant i näringsutskottet

Jan Hyttring (c) efter Olof Johansson

Prot. 1986/87:85
12 mars 1987

*Om kooperativ barn-
omsorg*

suppleant i bostadsutskottet
Kjell A. Mattsson (c) efter Agne Hansson

ledamot i utrikesnämnden
Olof Johansson (c) efter Karin Söder

suppleant i utrikesnämnden
Karl Erik Olsson (c) efter Olof Johansson

2 § Justerades protokollet för den 4 innevarande månad.

3 § Svar på fråga 1986/87:395 om kooperativ barnomsorg

Anf. 2 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag besvarade den 5 februari 1987 en fråga av Sten Andersson i Malmö om statsbidrag till kommunala barndaghem/förskolor. Med anledning av mitt svar har Ingegerd Anderlund frågat mig om detta svar innebär att den redan befintliga kommunala barnomsorgsverksamheten helt kan ombildas till föräldra- och personalkooperativ.

Riksdagen har med anledning av förslag i propositionen (1983/84:177, SoU 31, rskr. 387) om statsbidrag till alternativa barnomsorgsformer beslutat om förutsättningarna för att statsbidrag skall kunna lämnas för olika alternativ till den kommunala barnomsorgen i daghem och fritidshem. En förutsättning är att den som driver daghemmet eller fritidshemmet är antingen en sammanslutning av föräldrar som gemensamt tar ansvaret för omsorgen om sina egna barn, eller en sammanslutning som erbjuder en speciell form av pedagogik, har anknytning till en ideell organisation, eller har andra liknande ideella grunder. Vidare förutsätts att daghemmet eller fritidshemmet är upptaget i kommunens barnomsorgsplan och att det uppfyller de krav som finns för statsbidrag till motsvarande kommunal verksamhet. Statsbidrag lämnas inte till daghem eller fritidshem som drivs i uppenbart vinstsyfte.

Något formellt hinder för att kommunala daghem ombildas till föräldra-kooperativ föreligger inte. Jag kan tänka mig en utveckling där det nybildas flera föräldrakooperativa daghem särskilt som det fortfarande råder brist på daghemsplatser. Däremot tror jag inte att ombildandet av kommunala daghem till föräldrakooperativ kommer att tillhöra det vanliga.

Jag kommer att följa utvecklingen med stor uppmärksamhet och då framför allt utvecklingen av föräldra- och föreningsdrivna daghem som i sig är ett positivt komplement till kommunalt drivna daghem.

Anf. 3 INGEGERD ANDERLUND (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Lindqvist för svaret. Efter statsrådets svar till Sten Andersson råder vissa oklarheter över vilka regler som gäller för bildandet av föräldrakooperativ. Nu har vi fått ett förtydligande i det här svaret.

Jag har naturligtvis ingenting emot föräldrakooperativ om de följer samma

riktlinjer som gäller för kommunal barnomsorg. Men tyvärr har jag erfarenheter från Skåne som inte är de bästa. Där för man över resurser från befintlig kommunal barnomsorg till alternativ barnomsorg, som alltför ofta har höga enhetstaxor samt öppettider och ålderssammansättningar som bara är anpassade till ett fåtal barns och föräldrars behov. Dessutom lokaliserar sig omsorgen till områden där barnomsorgskön är relativt kort. Man har kunnat i tidningar läsa annonser där dagisbarn söks. När man vet att detta gäller en kommun där över 1 000 barn står i en kommunal barnomsorgskö, måste man börja ifrågasätta systemet.

Naturligtvis måste det här vara tillfredsställande för de partier som önskar bjuda ut omsorgen på marknaden som vilken vara som helst. Men det kan aldrig vara socialdemokraternas målsättning. Jag skulle vilja fråga om statsrådet har någon synpunkt på denna utveckling inom barnomsorgen.

Anf. 4 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Det jag har redovisat i mitt svar är närmast de formella reglerna för stödet till alternativa barnomsorgsformer. Därutöver vill jag erinra om att riksdagens beslut om en utbyggnad av barnomsorgen till full behovstäckning ju samtidigt innebär att den planering som nu skall följas skall bygga på föräldrarnas önskemål om olika typer av barnomsorgsformer. Kommunerna bör således följa de resultat som de stora efterfrågeundersökningar som görs i SCB:s regi redovisar.

En annan synpunkt är att det krävs en hel del av föräldrar som ställer upp i ett föräldrakooperativ. Man måste göra en egen insats i själva omsorgen. Det är naturligtvis långt ifrån alla föräldrar som vill eller kan bidra med en insats. Även om vi kan se att det är fördelaktigt för de föräldrar som vill arbeta på detta sätt, tror jag att föräldrakooperativen ändå kommer att utgöra en relativt begränsad verksamhet i framtiden.

Jag utgår från att vi inte behöver uppleva några tvångsvisa åtgärder från kommunernas sida för att tvinga in föräldrar i den typen av verksamhet. Men som sagt kommer jag att följa utvecklingen mycket uppmärksam.

Anf. 5 INGEGERD ANDERLUND (s):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för dessa synpunkter. Det är viktigt att man inte tar resurser från den kommunala barnomsorgen så att den utarmas på grund av alternativen. Alla skall ha rätt till en bra barnomsorg, oavsett vilken barnomsorg man väljer.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1986/87:420 om hemtjänsten för äldre

Anf. 6 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Rosa Östh har frågat mig vilka initiativ regeringen avser vidta för att förbättra hemtjänsten för de äldre.

Rosa Östh har ställt sin fråga mot bakgrund av uppgifter om att kvaliteten i servicen till de äldre skulle ha försämrats på senare år.

Först vill jag säga att jag inte delar uppfattningen att hemtjänsten för äldre har blivit sämre. Under den senaste 20-årsperioden har andelen ålderspensionärer som fått hemhjälp ökat starkt. Under samma period har antalet timmar per hjälpt pensionär också ökat. Samtidigt har verksamheten utvecklats kraftigt både till innehåll och till kvalitet.

I tidningar har förekommit uppgifter om att 40 % av hemtjänstresurserna gått till administration. Begreppet "administration" är emellertid missvisande i detta sammanhang. I de 40 procenten ingår tid för resor mellan pensionärernas hem, fortbildning och planering av det dagliga arbetet, liksom tid för semester och annan frånvaro. Dessutom ingår tid för akut- och jourinsatser samt för annan service, t. ex. gymnastik- och minnesträning i grupp, vars syfte är att skapa gemenskap och bryta isolering. Detta arbete kommer pensionärerna direkt till godo och utförs i direkt kontakt mellan pensionär och vårdbiträde.

Men givetvis finns det förhållanden inom hemtjänsten som inte fullt ut är som de bör vara.

Äldreberedningen kommer inom kort med sitt betänkande, där hemtjänsten är en av huvudfrågorna. Både hemtjänstens innehåll, omfattning och finansiering kommer att behandlas i betänkandet. En förbättring av statsbidraget till kommunernas hemhjälp motsvarande ca 250 milj. kr. fr. o. m. år 1988 har föreslagits av regeringen i årets budgetproposition. Denna förbättring genomförs i avvaktan på en mer permanent lösning av frågan om kostnadsfördelningen mellan stat, kommuner och landsting. Regeringen kommer längre fram att redovisa riktlinjerna för den framtida äldreomsorgen i en särskild proposition till riksdagen.

Jag vill här även nämna att socialstyrelsen fått regeringens uppdrag att i samarbete med berörda myndigheter och organisationer ta olika initiativ för att öka möjligheterna att rekrytera kompetent personal till hemtjänsten. Regeringen beviljar också sedan den 1 juli 1984 medel till utvecklings- och förnyelsearbete inom hemtjänsten. För närvarande har ca 300 projekt fått ekonomiskt stöd.

Anf. 7 ROSA ÖSTH (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga.

Den rapport som presenterats i dagarna innehöll egentligen inte några nya eller överraskande uppgifter. Den bekräftar snarare vad många har varnat för, nämligen en utveckling som fjärrmar sig från vad som måste ha varit avsikten. Det brukar heta att äldre människor så långt som möjligt skall beredas vård i hemmet. Det handlar närmast om vad man lägger in i det begreppet. I dag ser vi tyvärr ett otal exempel på hur en i och för sig behjärtansvärd verksamhet fungerar på ett sådant sätt att den enskildes integritet och välbefinnande blir lidande. Av olika skäl – schematekniska, fackliga osv. – är det i många fall ett mycket stort antal människor som cirkulerar genom den gamles hem. Det är inte svårt att föreställa sig hur det känns för en gammal ensamboende person att ständigt konfronteras med nya människor, som dessutom ofta är mycket unga och oerfarna. Jag har själv hört flera gamla säga att det inte känns som om det vore deras hem längre. Så kan det inte få fortsätta. Om det dessutom blir så som Bengt Lindqvist har

gett uttryck för vid flera tillfällen, att ålderdomshemmen på sikt skall försvinna, kommer kraven på hemtjänsten att öka ytterligare.

Jag är mer oroad över den utvecklingen än vad statsrådet förefaller att vara. Det finns all anledning att fråga: Hur skall vi klara äldreomsorgen framöver? Hur skall man få anhöriga att ställa upp i samma utsträckning som i dag? Hur skall man klara rekryteringen av kunnig personal?

Slutligen: Kommer det inte även i framtiden att behövas en vårdform mellan vården i det egna hemmet och den som ges på sjukhusens långvårdsavdelningar?

Anf. 8 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag är frestad att ställa en motfråga till Rosa Östh: Är centerpartiet och Rosa Östh beredda att gemensamt med oss socialdemokrater verkligen slåss för att hemtjänsten utvecklas till ett verkningsfullt medel för att äldre människor skall kunna bo kvar i sina bostäder så länge som möjligt? Jag hoppas det är på det sättet. Jag menar att detta är en huvuduppgift, och den ställer oss alla inför stora krav, både innehållsliga och kvantitativa, när det gäller utvecklingen av hemtjänsten. Låt oss ta itu med den uppgiften och i det sammanhanget också ge stöd åt den personal som i dag utför ett förnämligt arbete trots svåra förhållanden!

Också jag är medveten om att vi kommer att behöva en rik variation av olika boendeformer för äldre i framtiden. Låt oss bevara det bästa som ålderdomshemmen har att erbjuda och förena det med en god boendestandard! Det är fullt möjligt att göra detta, om vi bestämmer oss för det. Jag ser detta som en viktig uppgift.

Man kan diskutera om detta skall kallas för att avveckla ålderdomshemmen eller att förändra dem. Det är en fråga om terminologi. Vad vi vill göra är att förbättra boendet samtidigt som vi behåller tryggheten och anpassar vårdnivån efter de behov som äldre människor har.

Anf. 9 ROSA ÖSTH (c):

Herr talman! Kanske jag vågar tolka statsrådets senaste inlägg som att han är mera positivt inställd till ålderdomshemmen än vad som hittills kommit till uttryck i regeringens uttalanden.

Min konkreta fråga är: Kommer regeringen att medverka till att statsbidrag utgår till ålderdomshemsvård också i framtiden?

Jag fick inte heller svar på min andra fråga: Är regeringen beredd att ge stöd till anhörgvården? Vi vet att över 50 % av den vård som sker i hemmen inte skulle fungera om inte de anhöriga ställde upp i större eller mindre omfattning.

Anf. 10 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Om Rosa Östh med ålderdomshem avser en boendeform som är kollektiv i den mening som ålderdomshemmen är, men som förenar den trygghet som ålderdomshemmen ger med en förbättrad boendestandard i förhållande till den som nu erbjuds i flertalet ålderdomshem, då är jag och regeringen med på noterna.

Vad beträffar anhörgvården måste vi enligt min mening förbättra stödet

till de anhöriga. Men i grunden måste det finnas en samhällelig vård som svarar för uppgiften att ge enskilda människor den vård de behöver. Endast på det sättet kan det bli ett friare val för den som behöver vård liksom för den anhörige när det gäller att själv gå in i vården. När man som anhörig gör detta och upplever det som ett alternativ behöver man stöd, och då ett stöd som är bättre än det som vi kan ge i dag.

Anf. 11 ROSA ÖSTH (c):

Herr talman! Jag tycker att det var ett uppmuntrande svar som Bengt Lindqvist gav här beträffande ålderdomshemmens framtid. Jag ser det som en inriktning från regeringens sida mot den äldreomsorg som man hittills har tagit avstånd ifrån i viss utsträckning.

När det gäller anhängivården delar jag Bengt Lindqvists uppfattning att man skall ge anhöriga det stöd som man kan ge dem på det sättet att samhället svarar för basresurserna. Redan 1983 lade en utredning fram ett förslag om hur man skulle förbättra stödet till anhöriga. Det gällde bl. a. rätt till tjänstledighet. Det förslaget har inte föranlett något initiativ från regeringen, och det är det jag närmast efterlyser.

Anf. 12 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Nu väntar vi väl alla på resultatet av den parlamentariska utredning som äldreberedningen är. Den har nu under lång tid samlat oerhört mycket kunskap. I äldreberedningen finns riksdagens alla partier företrädade. De signaler jag får från äldreberedningen är optimistiska och tyder på att vi kommer att kunna samla oss kring de flesta av de uppgifter vi har inom äldreomsorgen. Ingenting, tror jag, skulle vara bättre för äldre människor än just detta att vi i politiken med starkt stöd kan föra fram de olika stödformer som vi behöver åstadkomma.

Äldreberedningen kommer att ta upp de olika typer av boendeformer som behövs i framtidens äldreomsorg. Den kommer också att behandla frågan om anhängivård. Jag är mycket angelägen om att vi får en aktiv remissbehandling av det viktiga betänkande som kommer att avges inom kort. Jag tror att det kan klargöra en hel del av vilka uppgifter vi står inför i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1986/87:423 om omsorgen om äldre

Anf. 13 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Margareta Persson har frågat mig om "avinstitutionalisering" skall omfatta möjligheter för dem som så behöver att få flytta till någon form av "institution", där rätten till en egen bostad i form av eget rum, hygienutrymme, pentry och hyreskontrakt är en självklarhet.

Låt mig först konstatera att ca 93 % av alla personer över 65 år för närvarande bor i egna bostäder. Detta innebär att bara ca 7 % av de äldre bor på institution. Av de ålderspensionärer som bor hemma har ca 275 000 stöd från kommunen i form av social hemhjälp.

Vi vet att många äldre, handikappade och långtidssjuka, som i dag finns inom långvården eller bor på ålderdomshem, både vill och kan klara ett eget boende om de får den omvårdnad och tillsyn som i dag kan erbjudas genom hemtjänst och sjukvård i hemmet. Erfarenheterna visar också att människor med stora vårdbehov kan vårdas hemma i långt större utsträckning än vi trodde var möjligt för några år sedan. Men även om de allra flesta både vill och kan bo hemma, kommer det självfallet även i framtiden att finnas människor som behöver så mycket service, vård, tillsyn och trygghet att någon form av kollektivt boende är det mest lämpliga. Jag vill därmed dementera uppgifterna i pressen om att "alla människor skall vårdas i sina gamla bostäder i framtiden".

Sammanfattningsvis vill jag framhålla att detta kollektiva boende skall förena god bostadsstandard och möjlighet till en privat sfär med trygghet, gemenskap och en god omvårdnad. Inom kort kommer äldreberedningen att lägga fram sitt huvudbetänkande. Frågor rörande den framtida äldreomsorgen och "avinstitutionaliseringen" kommer att behandlas ingående i detta betänkande. Regeringen kommer längre fram att redovisa riktlinjerna för äldreomsorgen i framtiden i en särskild proposition till riksdagen.

Anf. 14 MARGARETA PERSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka så mycket för svaret.

Jag tillhör själv tillskyndarna när det gäller att få bort de gamla institutionerna med den förlamande anda som ofta har rått och råder där. Men därifrån är steget långt till att alla alltid skall bo i en lägenhet i det vanliga bostadsbeståndet. Det är nog så att många missuppfattningar har rått och råder på den punkten. Alla kan inte bo kvar i sitt gamla hem. Isoleringen kan bli för stor. Andra kan känna sig otrygga, oavsett hur mycket hemhjälp de får.

Anhöriga skall inte heller behöva känna en press på sig. I dagens samhälle, där kvinnor förvärvsarbetar, kan man inte bygga upp en vård som förutsätter anhörigas medverkan. Det är också fel mot den som behöver hjälpen, för då är vi tillbaka i ett samhälle där man så att säga ligger någon till last.

Vi måste få ställen – jag vågar inte använda ordet institutioner, därför att man då associerar till gammaldags inrättningar – där människor kan få minst lika mycket omvårdnad som man i dag får på traditionella ålderdomshem. Om den som behöver hjälpen är hyresgäst och har kontrakt, betalar hyra och har ett eget rum med egna möbler, egen brevlåda, egna hygienutrymmen och ett eget pentry att laga mat eller koka kaffe på, då kanske vi kan komma bort från den gamla andan, som innebar att det var personalen som bestämde när man skulle duscha och göra andra personliga saker. De här yttre förändringarna är inte allt, men de är yttre markeringar av att det är hyresgästen som så långt det är möjligt själv skall bestämma över det personliga.

Jag noterar att statsrådet dementerar en del uppgifter som har varit i omlopp. Kan jag alltså tolka statsrådets svar så att vi har principiellt samma uppfattning i denna fråga?

Prot. 1986/87:85
12 mars 1987

Meddelande om interpellationssvar

Om visst uttalande om ett elevrelaterat statsbidragssystem

Anf. 15 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Ja, herr talman, det är en glädje för mig att kunna konstatera att vi har samma principiella uppfattning i denna viktiga fråga.

Jag menar att vi har möjlighet att utveckla flera olika former av boende i gemenskap – eller om man så vill kollektivt boende. Ålderdomshemmen kan byggas om och förändras så att de förenar god boendestandard med den trygghet och den höga vårdnivå som människor begär. Jag vill dock gärna säga att det inte är en majoritet av dagens ålderdomshem som uppfyller de kriterier Margareta Persson har skisserat, men det är fullt möjligt att förändra många i dag befintliga ålderdomshem till det boende som Margareta Persson diskuterar.

En i mitt tycke mycket spännande boendeform är den som vi i brist på ett bättre namn kallar gruppboendestaden, där kanske fyra äldre människor delar två lägenheter och där man dessutom har fast personal i den omfattning som behövs. Det skall vara dygnet-runt-personal där. Då kan man också klara åldersdementa människor.

Vi har ett mycket uppmuntrande sådant boende i en del kommuner – bl. a. i Fagersta, som jag själv har besökt. Det är på sin plats att för de äldres skull söka efter och etablera goda boendeformer som motsvarar behoven både i fråga om trygghet och i fråga om omvårdnad.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Meddelande om svar på interpellation 1986/87:162

Anf. 16 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Justitieministern vill meddela att han inte inom den föreskrivna tiden kommer att kunna besvara Margit Gennsers interpellation om tillsättningen av domare. Anledningen är att Margit Gennser varit förhindrad att ta emot svaret vid det planerade tillfället. Justitieministern har kommit överens med Margit Gennser om att interpellationen skall besvaras fredagen den 20 mars i år.

7 § Svar på fråga 1986/87:422 om visst uttalande om ett elevrelaterat statsbidragssystem

Anf. 17 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Birgitta Rydle har frågat mig vilka belägg jag har för påståendet att ett elevrelaterat statsbidragssystem skulle leda till väsentligt sänkta statsbidrag.

Ett elevrelaterat statsbidragssystem för grundskolan måste med nödvändighet kopplas till antalet elever i skolan. Och då konstaterar jag att om vi i dag hade haft ett sådant system, skulle kommunerna ha fått sänkta statsbidrag till grundskolan eftersom antalet elever i skolan minskar. Även det nuvarande statsbidragssystemet är kopplat till volym och påverkas av det

sjunkande elevtalet i skolan. Elevminskningen får dock inte lika stor effekt i nuvarande statsbidragssystem som i ett elevrelaterat statsbidragssystem.

Prot. 1986/87:85
12 mars 1987

*Om visst uttalande om
ett elevrelaterat statsbi-
dragssystem*

Anf. 18 BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Jag tackar skolminister Göransson för svaret på min fråga.

Jag hoppade faktiskt högt i stolen när jag hörde skolministerns påstående i det aktuella TV-programmet. Skolministern påstod att moderaternas förslag om ett elevrelaterat statsbidragssystem skulle leda till väsentligt sänkta statsbidrag. Mot den bakgrunden står faktiskt svaret på frågan inte helt i överensstämmelse med vad jag avsåg med frågan. Vad som är faktum när det gäller moderaternas förslag är ju det som står i vår motion, nämligen:

”Vi anser att statsbidragsregler skall vara utformade så att de ger t. ex. kommunerna större möjlighet att själva bestämma hur en viss verksamhet skall bedrivas utan hinder av tvingande regler. Vi föreslår därför att ett nytt statsbidragssystem för grundskolan snarast bör införas. Det nya systemet bör i princip vara elevbaserat. Eventuella snedheter mellan olika kommuntyper bör justeras med hjälp av skatteutjämningen.”

Som avslutande kläm säger vi att riksdagen bör hos regeringen begära förslag till ett nytt elevbaserat statsbidragssystem till grundskolan.

Det finns alltså inte från moderaternas sida någon som helst beräkning bakom detta – någonting som tvingande skulle leda till väsentligt sänkta statsbidrag. Det beror ju faktiskt på hur man räknar fram detta system. Det måste kunna göras efter många olika modeller, och det skall inte nödvändigtvis behöva leda till sänkta statsbidrag. Vidare framgår det av svaret att om antalet elever minskar, måste även kostnaderna för kommunerna minska i motsvarande grad.

Anf. 19 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Moderaterna har i en partimotion föreslagit ett elevbaserat statsbidragssystem och har dessutom vid en rad tillfällen samt i en motion argumenterat för ett slags elevpenning, ett statsbidrag som skulle följa den enskilde eleven. Ett sådant system får vid en minskning av elevantalet mycket mer dramatiska effekter än det nuvarande systemet, och det är det jag har tillåtit mig att påpeka. Om vi i dag hade haft ett elevrelaterat statsbidragssystem hade skolan reellt sett i en budgetproposition fått sänkta bidrag. Även med det förslag som regeringen har lagt fram kommer varje grundskoleelev nästa år att kosta mera i reala termer än vad eleven har kostat i år.

Till Birgitta Rydles försvar noterar jag att hon själv konstaterar att moderaternas motion inte bygger på en beräkning av någonting, och det har jag förstått.

Anf. 20 BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Moderata samlingspartiet har inga egna utredningsresurser för att kunna räkna fram sådana här siffror, utan det är det vi har krävt att regeringen skall få i uppdrag att göra.

Jag upprepar att det måste finnas många olika modeller att räkna ut ett elevbaserat statsbidragssystem efter. Om ni i departementet har räknat på

bara en viss modell får det stå för er socialdemokrater – i så fall är det ert förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1986/87:407 om samkörningen av värnpliktsregister med visst annat persondataregister

Anf. 21 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Margareta Hemmingsson har – mot bakgrund av att ett forskningsregister med uppgifter från bl. a. inskrivningsprövningen av ett stort antal värnpliktiga har inrättats utan deras vetskap – frågat mig om jag avser att ta några initiativ för att förhindra en upprepning av det inträffade.

Uppgifter som lämnas eller framkommer om de värnpliktiga i samband med inskrivningsprövningarna är skyddade från offentlighet enligt särskilda bestämmelser om sekretess i sekretesslagen. Sekretessskyddet innebär en begränsning av den grundläggande rätten att ta del av allmänna handlingar som följer av tryckfrihetsförordningen.

Myndigheterna avgör i regel själva frågor om utlämnande av de allmänna handlingar som förvaras hos dem. Frågor om inrättande och förande av ADB-baserade personregister prövas av datainspektionen.

Enligt vad jag erfarit har datainspektionen gett Stockholms läns landsting tillstånd att inrätta och till den 31 december 1986 föra det nu åsyftade personregistret. Inspektionen har därvid föreskrivit vissa åtgärder till skydd för de registrerades personliga integritet samt ålagt landstinget att senast vid tillståndstidens utgång avidentifiera registret. Efter ett överklagande är frågan om avidentifiering för närvarande föremål för regeringens prövning. Ett avgörande i ärendet är att vänta inom kort.

Vad som har kommit fram i det aktuella fallet ger inte anledning till några initiativ från min sida.

Anf. 22 MARGARETA HEMMINGSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på frågan. Jag tycker trots allt att det är ganska allvarligt att man lämnar ut dessa uppgifter. Meningen med den intervju som sker vid inskrivningen är att det skall vara möjligt att placera den prövade på rätt plats inom försvaret. Det är viktigt att samtalen kan föras på ett förtroendefullt sätt.

I värnpliktsutbildningskommitténs senaste – och sista – betänkande behandlas just inskrivningsförfarandet vad gäller frikallelser. Där understryks betydelsen av att man inte använder de uppgifter som framkommer för andra syften än just att placera den värnpliktige på rätt plats. Jag vill instämma i kraven på att materialet skall användas mycket försiktigt. Om uppgifterna trots allt används utan att något tillstånd lämnats från värnpliktsverket och om det är möjligt att på andra grunder än de som gäller en riktig placering av vederbörande använda de uppgifter som de prövande i förtroende delger den psykolog de talar med – då är frågan vad sekretessen egentligen skall skydda.

Jag har frågat statsrådet om han avser att förhindra att sådana här saker upprepas. Det svar jag har fått visar att det nu ändå skall kontrolleras om det aktuella registret skall få användas fortsättningsvis eller inte, men svaret säger inte någonting om huruvida det är möjligt att förhindra att de uppgifter som framkommer används i fortsättningen. Jag skulle gärna vilja ha ett svar på den frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1986/87:413 om försvarspolitiken för Skåne

Anf. 23 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Olle Aulin har frågat mig om jag anser att hela Skåne skall försvaras och i så fall om de resurser som kan ställas till förfogande är tillräckliga för ett effektivt försvar.

Svaret på båda frågorna är ja.

Anf. 24 OLLE AULIN (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Frågan har ställts med anledning av att ÖB i en TT-intervju har gjort ett provocerande uttalande om möjligheterna att möta en modernt utrustad motståndare i det öppna skånska landskapet och försvara hela ytan. Jag hade självfallet inte väntat mig något annat svar på den första delfrågan än det som jag fick. Men det fanns en följdfråga: Är resurserna tillräckliga?

Det måste stå klart att vi i Skåne med dess värdefulla tillgångar av skilda slag måste ta upp ett försvar "med tyngdpunkt i kustområdet", som det uttrycks i försvarskommitténs betänkande och nu också i propositionen.

Men medger den mellan socialdemokraterna och folkpartiet träffade försvarsöverenskommelsen att vi kommer att ha resurser i tillräcklig omfattning och av modernt slag för att möta ett anfall av med starkt flyg understödda pansarförband? Det är den frågan som har aktualiserats genom ÖB:s uttalande.

Kommer vi också att ha en hög beredskap för att möta överraskande anfall mot t. ex. Malmö med de stora infallsportar som hamnområdena där erbjuder?

Kommer vi att kunna erbjuda ett effektivt jaktskydd åt civilbefolkningen och åt våra försvarsförband?

Är det balans mellan de krav som vi ställer på försvaret och de resurser som ställs till förfogande?

Enligt min mening är försvarsöverenskommelsens medelstilleddning klart otillräcklig för att det skall vara möjligt att under den närmaste tioårsperioden förse de pansarbrigader som är avdelade till Skånes försvar med ny stridsvagn. Det moderata förslaget till medelstilleddning medger att redan nu planeringen kan inriktas mot anskaffning av en ny stridsvagn för vardera av de fyra pansarbrigaderna i området och för viss mekanisering av de moderna infanteribrigaderna.

Alla undersökningar visar att svenska folket vill att vi skall försvara oss

”även om utgången skulle te sig oviss”, som det heter. Det bör därför vara politikernas skyldighet att se till att de resurser som ställs till förfogande för att lösa uppgifterna också är tillräckliga.

Jag vill därför fråga: Vilka medel är försvarsministern beredd att avdela för förnyelse av pansarbrigaderna?

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1986/87:417 om den inhemska ammoniakproduktionen

Anf. 25 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Göran Magnusson har frågat mig om det förhållandet att Sveriges enda ammoniakfabrik som finns i Köping läggs ned ger anledning till något ingripande från regeringens sida.

Svaret är nej.

I regeringens proposition 1986/87:95 om totalförsvarets fortsatta utveckling som överlämnades till riksdagen i förrgår redovisas förslag till en något förändrad syn på karaktären av tänkbara kriser och krig. Bl. a. föreslås att man i den framtida försvarsplaneringen skall utgå från en något större utrikeshandel under det s. k. förkrigsskedet än vad som gäller för den nuvarande planeringen.

När överstyrelsen för civil beredskap har accepterat att ammoniakfabriken i Köping läggs ned, har styrelsen utgått från dessa nya planeringsförutsättningar.

Jag anser att överstyrelsen har gjort en riktig bedömning i denna fråga. Jag har således mot denna bakgrund ingen anledning att vidta några åtgärder.

Anf. 26 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret. Även om jag utifrån mina utgångspunkter inte kan vara tillfredsställd måste jag konstatera att svaret är klagande.

Överstyrelsen för civil beredskap har enligt svaret också gjort en riktig bedömning av Sveriges behov av inhemska ammoniakproduktion i förhållande till de förutsättningar för import som anges i försvarsutredningen och som också kommer till uttryck i regeringens nyligen framlagda proposition.

Jag måste emellertid säga att jag är bekymrad inför det faktum att Sverige görs helt importberoende av en så viktig försörjningsresurs som ammoniak. Oftast tänker man i första hand på jordbrukets behov av tillgång på kvävegödsel under avspärning, men det är angeläget att framhålla att ammoniak har betydelse även på andra områden, bl. a. för våra möjligheter att tillverka krut för det militära försvaret och för plastproduktion.

Försvarsministern är naturligtvis medveten om att de nya planeringsförutsättningarna får konsekvenser för sysselsättningen på olika håll i landet. För dem som arbetar vid Supras ammoniak- och urcafabriker i Köping har följderna kommit snabbt och före riksdagens behandling och beslut. MBL-förhandlingar om avveckling av fabriken och avsked för 100 människor kunde påbörjas sedan Supra kommit överens med överstyrelsen om att

gällande beredskapsavtal skall brytas. Supra skall därför återbetala 12 av de 24 milj. kr. som företaget tidigare erhållit i beredskapslån av ÖCB.

Självfallet känner alla de människor som är berörda av uppsägningarna stor oro i denna situation. Det har bl. a. tagit sig uttryck i att de fackliga organisationerna skrivit brev i saken till statsministern. De direkta följderna för sysselsättningen i Köping och i regionen kan kanske inte diskuteras här, även om det är så att alla fackdepartement också har ett regionalpolitiskt ansvar. En viktig fråga är i detta sammanhang Supras ansvar för att skapa ersättningsarbeten för dem som nu försvinner.

Prot. 1986/87:85
12 mars 1987

Meddelande om interpellationssvar

Om Kinda kommuns ekonomiska situation

Anf. 27 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Med anledning av att Göran Magnusson berörde kruttillverkningen skulle jag vilja tillägga följande. Det är väsentligt att kruttillverkning kan ske fortlöpande under beredskap och krig. Vid en nedläggning av Supras ammoniakttillverkning kommer beredskapslagring att ske för att säkerställa erforderlig kruttillverkning.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Meddelande om svar på interpellation 1986/87:182

Anf. 28 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Ivar Franzéns interpellation om hemvårdsbidraget kan på grund av arbetsbelastning inte besvaras inom föreskriven tid. Efter överenskommelse med interpellanten har fastställts att interpellationen kommer att besvaras måndagen den 30 mars.

12 § Svar på fråga 1986/87:382 om Kinda kommuns ekonomiska situation

Anf. 29 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Mona Saint Cyr har frågat om civilministern avser att medverka till att Kinda kommun befrias från vissa betungande statliga pålagor för att underlätta kommunens möjligheter att klara sin del av det sociala ansvaret för kommuninvånarna. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Regeringen är väl medveten om Kinda kommuns besvärliga situation till följd av utvecklingen på arbetsmarknaden. Regeringen har därför beviljat kommunen ett extra skatteutjämningsbidrag för år 1987 på 1,3 milj. kr.

Regeringens förslag till reviderat skatteutjämningsystem i årets budgetproposition ger Kinda minskade skatteutjämningsbidrag i ungefär samma utsträckning som övriga kommuner i södra delen av landet. Genom förslaget till ändrade regler för kommunala bostadstillägg till pensionärer (KBT) får pensionärerna i Kinda kommun väsentligt höjda bostadstillägg. Kostnaden för denna angelägna förbättring delas mellan staten och kommunen.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att anslaget till extra skatteutjämningsbidrag höjs till 400 milj. kr. för år 1988 för att kompensera

kommuner som får en kraftigt försämrad budgetsituation till följd av skatteutjämnings- och KBT-reformerna. Enligt förslaget skall kompensation ges till kommuner med hög utdebitering och svag ekonomi. Regler för denna kompensation är under utarbetande, men då Kinda kommun tillhör nämnda grupp bör kommunen kunna påräkna ett extra skatteutjämningsbidrag för år 1988 som är större än det kommunen fått tidigare.

Anf. 30 MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! Under gårdagens finansdebatt hörde jag finansministern säga att tillståndet i Sverige är så bra att det har uppstått problem. Min fråga gäller *ett* av dem!

För de ca 10 000 invånarna i Kinda kommun är det ett ödesdigert problem. För ett år sedan försvann ett av kommunens större företag till bostadsministrerns hemlän, trots att ett annat statsråd under valrörelsen lovat kindaborna att så aldrig skulle ske. Industriministern hade dessförinnan här i riksdagen svarat mig att regeringen noga följer upp lokaliseringspolitiska beslut.

Arbetsmarknadsministern betygade för en månad sedan att regeringen noga följer nu pågående utveckling vid Kindasågen. Men det räcker inte. Jag undrar vad regeringen ämnar göra. Ansvaret för sysselsättningen åvilar ju staten.

Regionalpolitiskt har regeringen utlovat en balanserad befolkningsutveckling – och därmed tillgång till arbete, service och god miljö – i *hela* landet. Det gäller att finna nya medel, står det i proposition 100, bil. 14. Jag vill därför fråga finansministern:

Kommer regeringen att befria Kinda kommun från skatteutjämningsavgiften på 2,1 milj. kr. för 1987?

Kommer regeringen att omgående återföra hela likviditetsindragningen på 2,7 miljoner?

Är regeringen beredd att befria Kinda kommun från skyldigheten att betala de syndapengar på nära en halv miljon som löntagarfonderna baxat ut ur kommunen?

Kommer finansministern att ändra sitt förslag till ny skatteutjämning, som har en nettominuseffekt på 3,3 miljoner för Kinda kommun?

Totalt motsvarar dessa pålagor en utdebitering på drygt 1:50, som kunde göra bättre nytta i Kinda.

Kinda är en liten kommun. Kindasågens neddragning med drygt 100 man skulle i Stockholm motsvaras av ett bortfall på 10 000 arbetstillfällen, dvs. hela Kindas folkmängd.

Kommunen har efter Euroheat-nedläggningen investerat över 14 milj. kr. i industribyggnader – nära 3 skattekronor. Våra ansökningar om statliga investeringsbidrag har avslagits. När vi anhöll om befrielse från likviditetsindragningen avtog finansdepartementet vår anhållan. Vi fick låna pengar för att straffbetala den överlikviditet som vi inte hade.

När staten inte tar sitt ansvar för sysselsättningen i små kommuner, varför då inte avstå från den brandskattning som jag skildrat? Låt pengarna finnas kvar där de behövs! Varför skall de först krävas in, för att sedan utgå i form av bidrag till lägre belopp?

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1986/87:403 om den skattefria försäljningen på färjorna över Öresund

Prot. 1986/87:85
12 mars 1987

Om den skattefria försäljningen på färjorna över Öresund

Om reseförbudet för vissa invandrare

Anf. 31 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Regeringen följer fortlöpande frågan om villkoren för skattefria proviantering i fartygstrafiken över Öresund. Det har emellertid, efter mitt svar den 28 november 1985 på fråga av Per Stenmarck, inte framkommit något som gör det meningsfullt att ta upp nya förhandlingar med Danmark om ändring av dessa villkor.

Anf. 32 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret.

Frågan om lex Öresund har diskuterats flitigt här i kammaren under senare år, från början i en tilltagande optimism, inte minst från finansministerns sida. De flesta har menat att det borde vara möjligt att få till stånd en förändring. En sådan kan naturligtvis medföra både för- och nackdelar. En nackdel, som kommunikationsministern enligt vad som framgår av en tidningsintervju uppenbarligen är rädd för, är att ett borttagande av lex Öresund skulle medföra en ökad alkoholförsäljning. Mot detta kan anföras åtminstone två argument:

För det första skulle ett borttagande av lex Öresund inte leda till att färjerederiernas tax-free-försäljning i samband med Öresundstrafiken skulle öka. Skälen härtill är dels att investeringen i sådan verksamhet är kostnadskrävande, dels att flertalet av resenärerna över Öresund är dagsresenärer, dvs. sådana som åker fram och tillbaka samma dag. De allra flesta resenärerna vistas alltså utomlands kortare tid än 24 timmar och faller därmed under den 24-timmarsregel som i dag gäller och som såvitt jag vet ingen har föreslagit skall tas bort.

För det andra kan också anföras att lex Öresund inte har några motsvarigheter vad gäller trafiken på andra ställen längs våra kuster. Lagen gäller specifikt för trafiken i Öresund och avgångar i trafik som berör andra skånska hamnar.

Fördelen med ett borttagande av lex Öresund skulle vara att det genom en sådan åtgärd skulle ges möjlighet till en något ökad försäljning av främst tobaksvaror. Enbart den förändringen skulle tillföra rederierna åtskilliga miljoner, som de är i stort behov av för fortsatta investeringar.

Låt mig bara få fråga: På vilket sätt ämnar finansministern driva frågan vidare i syfte att så småningom nå en lösning?

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1986/87:408 om reseförbudet för vissa invandrare

Anf. 33 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jörn Svensson har frågat mig när regeringen ämnar upphäva kommunarresten för de kurdiska invandrare som inte är misstänkta för eller har begått något brott.

Jörn Svensson syftar på de personer som regeringen i december 1984 beslöt att utvisa med stöd av terroristbestämmelserna i utlänningslagen. Utvisningsbesluten, som fortfarande gäller, har inte kunnat verkställas på grund av att det bedöms föreligga s. k. politiskt verkställighetshinder. I ett sådant fall får regeringen enligt utlänningslagen föreskriva inskränkningar i fråga om bl. a. utlänningsens vistelseort. Så har också skett.

Enligt terroristbestämmelserna kan en utlännning utvisas om två förutsättningar är uppfyllda: dels skall det finnas grundad anledning att anta att utlänningsen tillhör eller verkar för en organisation eller grupp som kan befaras utanför sitt hemland och även i Sverige använda våld, hot eller tvång för politiska syften, dels krävs att det föreligger fara för att personen i fråga medverkar till sådana handlingar här i Sverige.

Ett grundläggande syfte med terroristbestämmelserna är sålunda att de skall hindra att våldshandlingar begås i Sverige. Bestämmelserna är inte avsedda för fall där personen i fråga kan åtalas för brott. I sådana fall gäller brottsbalkens bestämmelser.

I fråga om de fall som Jörn Svensson syftar på har regeringen efter noggrann prövning funnit att de angivna förutsättningarna för utvisning förelåg. Regeringen har således funnit att personerna tillhör eller verkar för PKK, att PKK är en sådan organisation som avses i bestämmelserna och att övriga förutsättningar har varit uppfyllda.

Jag finner det angeläget att betona att besluten omfattar endast ett begränsat antal personer knutna till PKK. Det är alltså inte fråga om åtgärder eller misstankar mot andra kurder.

Jörn Svensson gör i sin fråga en viss koppling till utredningen av mordet på Olof Palme. Jag vill därför framhålla att utvisningsbesluten meddelades långt före den händelsen. Besluten har alltså inte något med mordet på Olof Palme att göra.

Beslut av det slag som Jörn Svensson tar upp skall enligt utlänningslagen omprövas när det finns skäl till det. Om och när så kommer att vara fallet kan jag för närvarande inte uttala mig om.

Anf. 34 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag är missnöjd med svaret. Det är uppenbart att invandrarministern inte förstår vilket ohållbart rättstillstånd som håller på att utvecklas i det här landet när man tillämpar en bestämmelse på det sätt som sker. Det är en alldeles för allvarlig och långtgående inskränkning i de medborgerliga fri- och rättigheterna i civila förhållanden för enskilda personer, beträffande vilka det icke förekommit någon som helst grundad misstanke att de är inblandade i eller har anknytning till brottslig verksamhet.

Det handlar här om personer som har vistats i Sverige i åtskilliga år, som har ett fläckfritt förflutet, som av myndigheterna i Uppsala län har friats från varje misstanke om anknytning till de våldshandlingar som annars i propagandan brukar tillföras PKK. Det handlar i ett fall om en person som har levat i Sverige i tolv år, som har rotat sig här, som har varit verksam som lärare för andra invandrare men som i följd av de här bestämmelserna måste göra ansökan hos polisen om han vill resa in till Stockholm för att se en teaterföreställning eller resa in till centrum för att söka en läkare.

Vi har nu fått fullt klart för oss hur dålig grund det var för misstankarna mot de här personerna. Den Holmérska polisskandalen, om vilken vi i annat sammanhang skall tala mer och utförligare, har uppenbarat en hel del om de förhandsattityder mot dessa personer som vissa myndigheter i Sverige hade.

Jag tycker att ett sätt att återupprätta den svenska laglighetens anseende vore att upphäva kommunarresten och låta de här människorna leva ett någorlunda mänskligt liv. Det är ju det som är testfrågan, huruvida en regering kan tänka självständigt gentemot paranoida poliser och illa underordnade säkerhetsorgan, eller om den bara är sprattelgubbar i händerna på underordnade myndigheter med förvända världsbilder.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på frågorna 1986/87:409 och 411 om förhållandena vid vissa flyktingförläggningar

Anf. 35 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Nils Berndtson har frågat mig vilka åtgärder regeringen kommer att vidta för att förbättra förhållandena vid flyktingförläggningar. Torsten Karlsson har frågat mig om jag är beredd att vidtaga åtgärder för bättre anpassning till den ökande flyktingtillströmningen. Frågorna har ställts bl. a. mot bakgrund av situationen vid slussförläggningen Bocksjön i Östergötland. Jag besvarar de båda frågorna i ett sammanhang.

Statens invandrarverk driver sex permanenta förläggningar för mottagning av flyktingar och asylsökande. Vid behov får verket också anordna och driva tillfälliga förläggningar. Mot bakgrund av att antalet asylsökande under de senaste åren har ökat kraftigt har invandrarverket hittills inrättat tjugo tillfälliga utredningsförläggningar. Flertalet av dessa är lägenhetsförläggningar som drivs i egen regi av verket. Därutöver finns för närvarande tio tillfälliga s. k. slussförläggningar där de asylsökande skall vistas kort tid i väntan på att få en plats på en utredningsförläggning.

Flertalet slussförläggningar är pensionat eller liknande anläggningar. I ett par fall rör det sig om nedlagda kursgårdar eller sjukhus som drivs i privat regi. Förläggningarna står under tillsyn av invandrarverket och vid varje slussförläggning finns minst en person som är anställd av invandrarverket.

Vad gäller slussförläggningen i Bocksjön har jag inhämtat att invandrarverket inom kort kommer att göra en inspektion av förhållandena. Jag utgår från att invandrarverket kommer att vidta åtgärder för att rätta till eventuella missförhållanden.

Förläggningsverksamheten bör enligt min mening organiseras på ett sådant sätt att slussförläggningar i framtiden inte skall behövas.

Invandrarverket och rikspolisstyrelsen har i december 1986 fått i uppdrag att gemensamt utreda och lämna förslag rörande organisation av utredningsförläggningar för asylsökande. Uppdraget kommer att redovisas till regeringen denna vecka. Förläggningsverksamheten kommer också att behandlas i den utredning av organisation och rutiner för handläggning av utlänningsärenden som regeringen nyligen tillsatt i syfte att förkorta handläggningstiderna.

Jag vill slutligen kraftigt understryka att nuvarande situation med långa vistelsetider på förläggning endast kan lösas genom att kommunerna tar emot flyktingar och asylsökande i ännu större utsträckning än hittills. Kommunerna har gjort mycket stora insatser i flyktingmottagandet. Det är min förhoppning att kommunerna i år ökar sina ansträngningar för att ta emot fler flyktingar och asylsökande än tidigare.

Anf. 36 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern för svaret på min fråga, som gäller ett allvarligt problem i svensk flyktingpolitik.

Utan att förneka att bostadsbrist och ökad flyktingström kan skapa problem vill jag bestämt hävda att sådana förhållanden som råder vid slussförläggningen Bocksjön i Östergötland inte bör få förekomma. Om bostadsproblemen i kommunerna leder till längre väntetider, kan man inte lösa detta genom att överbelägga förläggningar till det orimliga. De långa väntetiderna nödvändiggör i själva verket bättre förläggningar.

Vad säger Georg Andersson t. ex. om att en familj på två vuxna och fyra barn bor i ett rum på 16 kvadratmeter eller att åtta personer delar ett sovrum på ca 20 kvadratmeter? En överbeläggning, kanske till det dubbla, medför också hygieniska brister. Sysslöshet och ovisshet gör livet ännu svårare. Sådana förhållanden kan inte godtas.

När staten betalar ett belopp för varje flykting ökar givetvis vinsten för den privata ägaren till anläggningen vid överbeläggning, men det går ut över flyktingarnas tillvaro.

Det är bra att det kommer att företas en inspektion, men jag skulle ändå önska ett mer konkret besked från invandrarministern om vad som kommer att göras. Jag vill därför fråga: Är regeringen beredd att företa en översyn av förhållandena vid flyktingförläggningarna i syfte att skapa mänskliga förhållanden?

Anf. 37 TORSTEN KARLSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka invandrarminister Georg Andersson för svaret. Jag har naturligtvis mycket stor förståelse för de svårigheter som finns att planera en sådan här verksamhet. Det är svårt att förutse dess omfattning.

Det beslut riksdagen fattade 1984 hade som målsättning att göra vistelserna vid förläggningarna betydligt kortare och att förkorta även handläggnings-tiden. Det fanns en beräkning att ingen skulle behöva vara i en utredningsförläggning mer än högst fyra veckor.

Flyktingförläggningen är i allmänhet en slussförläggning, eller en parke-ring i avvaktan på plats på en utredningsförläggning. Det förekommer att man får vara uppemot tre månader på en sådan förläggning, och det måste väl i alla fall betraktas som mycket otillfredsställande.

Situationen har nu blivit annorlunda än den var 1984.

Först och främst hade kommunerna vid den tiden inte så stor bostadsbrist som nu. De flesta kommunerna hade ingen bostadsbrist alls, utan det gällde bara storstadsområdena. Målsättningen med flyktingpolitiken är att få bort flyktingarna från storstadsområdena och få dem spridda över landet. Men nu har bostadsbristen dykt upp på fler platser i landet.

Och invandringen har ju under de senaste åren, 1985 och 1986, blivit ungefär tre gånger så stor som beräknat. I den situationen räcker naturligtvis inte resurserna till, utan ytterligare åtgärder måste till.

Jag vill ställa en fråga i anslutning till svaret, som jag tycker var mycket omfattande och innehöll en hel del positiva inslag: Vilken press håller regeringen och invandrarverket på kommunerna för att försöka få dem att bättre svara upp när det gäller bostadsförsörjningen i det här avseendet?

Anf. 38 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag vill med anledning av de gjorda inläggen upprepa att det är invandrarverket som utövar tillsynen över förläggningsverksamheten. Jag räknar med att invandrarverket vidtar nödvändiga åtgärder om det visar sig föreligga missförhållanden av ett eller annat slag.

Som framgått av debatten hittills är avsikten att asylsökande skall vistas högst några veckor i slussförläggning. Den genomsnittliga vistelsetiden har nu blivit cirka två månader, på grund av det stora antalet asylsökande som vi tar emot. Mot bakgrund av de längre vistelsetiderna har invandrarverket vid förhandlingar om förlängning av avtal med ägare till olika förläggningar ställt kravet att barn- och fritidsverksamhet skall anordnas vid förläggningarna i fråga. Vidare anges numera i avtalen det maximala antalet bäddplatser i varje förläggning. Detta kan utgöra ett svar på Nils Berndtsons fråga om min syn på standardkraven.

I vad gäller påtryckning på kommunerna vill jag säga att vi bara kan vädja till kommunerna att öka sina ansträngningar, så att vi kan lätta på trycket när det gäller förläggningarna.

Anf. 39 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Man kan väl befara att förhållandena är otillfredsställande vid fler förläggningar. Georg Andersson sade att det finns ett tiotal liknande förläggningar. Då tycker jag att beredskapen är otillfredsställande. Man vet ju att det är bostadsbrist, och denna kan kanske förvärras. Vi vet också att flyktingströmmen av olika skäl kan öka, och då går det inte att lösa de här problemen genom att stuva samman folk hur som helst. Det skulle vara ovärdigt en human flyktingpolitik. Även jag hoppas att kommunerna snabbt skall kunna ta emot fler flyktingar, men vi måste få en lösning av de faktiska problemen. När, som jag förmodar, samhället betalar en väl tilltagen ersättning för inkvartering, måste myndigheterna också ställa krav på standarden. Dessutom bör man övervaka hur människorna i förläggningarna har det. Jag tycker fortfarande inte att invandrarministerns svar är riktigt tillfredsställande. Vad kommer regeringen att göra för att påskynda en bättre lösning för flyktingarna på de här förläggningarna?

Överläggningen var härmed avslutad.

Om tillvaratagande av flyktingars tidigare utbildning och yrkeserfarenhet

Anf. 40 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat mig vilka åtgärder som har vidtagits eller planeras nu för att snabbt tillvarata flyktingars tidigare utbildning och yrkeserfarenheter.

I regeringens proposition om invandrarpolitiken förra året framhölls vikten av att invandrarnas utbildningsbakgrund verkligen tas till vara. Detta är viktigt av både ekonomiska och mänskliga skäl. I samma proposition redogjordes också för den försöksverksamhet som universitets- och högskoleämbetet på regeringens uppdrag bedriver angående värdering av utländsk högskoleutbildning i förhållande till utbildning inom det svenska högskolesystemet.

Jag är medveten om att det föreligger svårigheter att göra en rättvisande värdering av utbildningar på olika nivåer och med olika innehåll från ett stort antal länder. Det gäller också värdering av yrkeserfarenheter från arbete i en mångfald sinsemellan olika samhällen, varav en del skiljer sig mycket markant från vårt svenska samhälle i dag.

Arbetsmarknadsverket har utarbetat ett handlingsprogram för arbetsmarknadsservice för invandrare som heter Öppna dörrarna för invandrare. I handlingsprogrammet fäster arbetsmarknadsverket stor vikt vid behovet att ta till vara den utbildning och yrkeserfarenhet som invandrarna har med sig från hemlandet. Handlingsprogrammet har presenterats vid ett stort antal konferenser och utbildningsdagar för arbetsmarknadsverkets personal. Jag har i samråd med arbetsmarknadsministern vid överläggningar med arbetsmarknadsverkets ledning tagit upp frågan hur de arbetssökande invandrarernas utbildning och yrkeserfarenheter kan ges en adekvat bedömning.

På samma sätt har jag tagit upp dessa frågor vid överläggningar med arbetsmarknadens parter.

Vidare har jag efter samråd med utbildningsministern inbjudit representanter för universitets- och högskoleämbetet och skolöverstyrelsen till diskussioner i dessa frågor.

Anf. 41 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka invandrarministern för det positiva svaret.

Samma dag som jag ställde min fråga kom som ett brev på posten ett pressmeddelande från arbetsmarknadsdepartementet i vilket man i huvudsak tog upp de problem som invandrarministern och jag här har berört. Jag tycker att det är viktigt att det redovisas att det händer en hel del. Eftersom de här frågorna behandlas i vårt utskott, är jag åtminstone i stora drag medveten om innehållet i propositionen. Men tyvärr stämmer inte alltid verkligheten med vad vi bestämt här i riksdagen!

Den närmaste anledningen till min fråga var den, att jag har varit i personlig kontakt med ett antal invandrare i min hemkommun. En av de invandrarna säger: Vi vill inte vara socialfall. Vi vill ha arbete, och vi vill göra rätt för oss. Varför tar ni inte till vara de kunskaper vi har sedan tidigare?

Denne man hade fått civilingenjörsutbildning i sitt tidigare hemland, och nu fick han AMU-utbildning till kock – intet ont om detta yrke. Jag tror säkert att han blir en bra kock. Men samtidigt vet jag att vi faktiskt har brist på tekniker i Värmland, även om vi har det besvärligt med sysselsättningen på andra håll inom arbetsmarknaden.

Nog tycker jag som invandrarministern säger, att man skulle kunna ta till vara den tidigare utbildningen, genomföra vissa tester och göra kompletteringar så att det hela bättre skulle stämma överens med den svenska arbetsmarknaden.

Nu är jag nöjd med svaret. Jag vill bara ställa ytterligare en fråga: Kommer vi senare att få någon redogörelse till riksdagen över vad som har hänt i anledning av dessa kontakter som invandrarministern har tagit?

Anf. 42 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Det är riktigt som Gullan Lindblad säger, att verkligheten inte alltid överensstämmer med vad vi tror är fallet, med anledning av våra beslut. Detta handlade ju i mycket hög grad om attitydbildningar och om att bryta ned fördomar. Det är mycket viktigt att alla riktar uppmärksamhet på dessa frågor.

Det är viktigt att ta till vara den utbildningsbakgrund och de yrkeserfarenheter som invandrare har. Det gagnar samhället och det gagnar framför allt invandrarna själva och deras utvecklingsmöjligheter på bästa sätt.

Jag har haft, och kommer att fortsätta att ha, en hel del överläggningar som jag redovisade i mitt svar. Det är då naturligt att jag på något lämpligt sätt redovisar resultaten av dessa överläggningar. Framför allt hoppas jag att resultatet av de överläggningarna skall kunna avläsas i praktiska åtgärder ute på fältet till gagn för invandrarna.

Anf. 43 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Invandrarministern och jag är i och för sig överens i denna fråga. Jag vill faktiskt understryka det som står i pressmeddelandet om att "vi måste se upp med skråväsendetankar som gör att vi tror att inget annat än svenska utbildningspapper duger på den svenska arbetsmarknaden". Vi får kanske hjälpas åt i detta hänseende, eftersom det inte är så alldeles enkelt ute i den praktiska verkligheten.

Vi fann t. ex. vid dessa kontakter att en av de män vi talade med mycket väl skulle kunna fungera som hemspråklärare, men han hade då över huvud taget inget arbete. Vi försöker nu på hemmaplan fånga upp hans kunskaper.

Med förenade krafter skall vi väl kunna få en bättre tingens ordning i dessa frågor. Jag tackar för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om nya direktiv till studiestödskommittén

Anf. 44 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om regeringen kommer att utfärda nya direktiv till studiemedelskommittén, så att frågan om nivån på stödet kan diskuteras i kommitténs arbete utan begränsningar vid dagens system.

Jag utgår i mitt svar från att Pär Granstedt avser de ekonomiska restriktioner som direktiven innehåller, nämligen att kommitténs förslag inte får leda till totala kostnadsökningar för stat eller kommuner. I övrigt medger ju kommittédirektiven betydande möjligheter för kommittén att lämna förslag till helt nya lösningar.

I svar på interpellationer av Lars Leijonborg och Pär Granstedt har jag så sent som i november förra året redovisat min inställning i denna fråga. Jag har sedan dess inte ändrat uppfattning och avser således inte föreslå regeringen någon ändring av direktiven till studiemedelskommittén.

Anf. 45 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga. Det är alldeles riktigt, som framgår av svaret, att vi diskuterade detta för några få månader sedan. Men det är inte enbart tjatighet från min sida som gör att jag nu återupprepar denna frågeställning.

Sedan dess har utbildningsministern nämligen uttalat sig för en lösning som skulle innebära reduktioner, eller en garanterat lägre återbetalningsnivå för låginkomsttagare, så att bara en viss del av inkomsten skall gå till återbetalningar. Det har vi sett som en öppning från utbildningsministerns sida – att man alltså skulle vara beredd att släppa till mera resurser. Det är svårt att tänka sig att man skulle kunna åstadkomma ett gynnsammare återbetalningssystem än dagens utan att det kostar pengar. Jag måste därför fråga: Vidhåller utbildningsministern sitt intresse för att inom studiemedelsystemet åstadkomma ett gynnsammare återbetalningssystem av det slag som förordats i debatten? Om så är fallet, tror utbildningsministern att det är möjligt att genomföra detta utan att det blir någon merkostnad för staten?

Anf. 46 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Studiemedelskommitténs ordförande har i en artikel och i andra sammanhang nämnt en tänkbar lösning, nämligen att de återbetalningsskyldiga skulle betala ett visst procenttal av sin inkomst som det högsta belopp de per år har att erlagga. Det är ett intressant förslag. I vilken utsträckning det medför ändrade utgifter för staten beror på vilket procenttal man sätter. Diskussioner försiggår nu i studiemedelskommittén. Vi räknar med att förslaget kommer att framläggas i början av hösten.

Anf. 47 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag hade uppfattat det så att även utbildningsministern var intresserad av en sådan lösning. Jag måste dess värre tolka hans uttalande så att en sådan lösning bara är acceptabel om den innebär att kostnaderna inte stiger för studiemedelsystemet. I så fall tvingas man konstatera att det inte

kan bli ett särskilt gynnsamt återbetalningssystem jämfört med dagens. Vi måste vidhålla vår kritik mot den inställning som socialdemokraterna hela tiden haft – man är inte beredd att medverka till ett mera generöst studiemedelssystem.

Prot. 1986/87:85
12 mars 1987

Om ansvaret för omvårdnadsforskningen

Anf. 48 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! För studiemedelskommittén gäller att lägga fram förslag till eventuella ändringar i studiestödssystemet. Sedan är det regeringens sak att till riksdagen framlägga förslag om det belopp som man vill anslå för studiestödet.

Anf. 49 PÅR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Värdet av ett system för studiemedel måste man bedöma utifrån vilken effekt det har för de studerande. Det går inte att bedöma effekterna av ett nytt studiemedelssystem, om man inte vet vad det innebär i kronor och ören.

Jag kan inte underlåta att tycka att utbildningsministern sätter studiestödsetredningen i en närmast omöjlig situation, när man begär att den skall framlägga förslag till ett nytt studiestödssystem, där man inte kommer att kunna bedöma vilka ekonomiska effekter det får för de studerande.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1986/87:415 om ansvaret för omvårdnadsforskningen

Anf. 50 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Margitta Edgren har frågat mig om regeringen avser att avhända staten ansvaret för omvårdnadsforskningens utveckling.

En betydande del av de statliga forskningsresurserna går till medicinsk forskning. De statliga insatserna avser framför allt forskning på eget programansvar inom högskolan. Det innebär att några närmare anvisningar för användningen av forskningsmedlen inte ges från statsmakternas sida med undantag av beslut om inrättande av professorer. Regering och riksdag har i fråga om omvårdnadsforskning inrättat två tjänster som professor, en i Umeå och en i Linköping. Vilka resurser som därutöver kommer att anslås till olika forskningsområden – t. ex. omvårdnadsforskning – blir en följd av de beslut som på vetenskapliga bedömningsgrunder fattas av medicinska forskningsrådet och olika högskoleorgan. Den nyligen framlagda forskningspropositionen (1986/87:80) innebär inga förändringar i dessa avseenden.

Samhällets behov av – och ansvar för – kunskaps- och kompetenshöjning har successivt ökat. Statsministern har i forskningspropositionen betonat att olika samhällssektorer i ökad utsträckning måste ta ansvar för långsiktig kunskapsuppbyggnad av betydelse för utvecklingen inom den egna sektorn. Detta måste gälla också för sjukvårdsområdet.

Sjukvårdshuvudmännen stöder redan nu på olika sätt forskning och utvecklingsarbete både inom och utom högskolan. För omvårdnadsarbetet och dess metodutveckling finns ett starkt engagemang och en beredskap för

ytterligare insatser. Som framhålls i forskningspropositionen är det angeläget och nödvändigt att forskning och utveckling, utöver de kraftfulla insatser som görs från statens sida, kan räkna med fortsatt stöd från sjukvårdshuvudmännen.

Anf. 51 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Tack för svaret, herr Bodström!

Jag tycker att svaret säger att staten överlämnar ansvaret till de olika medicinska forskningsorganen. Det var ungefär vad jag kunde utläsa av forskningspropositionen.

När de nya vårdutbildningarna inrättades var en förutsättning att de skulle vara forskningsanknutna, så att de därmed skulle få den vetenskapliga bakgrund som de behövde.

Det har sagts från både socialstyrelsen och arbetsgrupper inom hälso- och sjukvårdsberedningen att den nya omvårdnadsforskningen måste få ett kraftfullt stöd såväl finansiellt som organisatoriskt, om de hälso- och sjukvårdspolitiska målen skall kunna uppnås.

Även i årets forskningsproposition, bil. 4 s. 6, konstaterar man: "Vården, omvårdnaden och rehabiliteringen kräver kunskaper också om sjukdomars sociala och psykologiska konsekvenser, kunskaper som svarar mot de problem som exempelvis sjuksköterskor, sjukgymnaster och arbetsterapeuter ställs inför - - -."

Det handlar om ett helt nytt forskningsfält, och då måste jag säga att jag tycker det är otillfredsställande att ett nytt forskningsfält inte får egna fasta resurser. Sannolikheten för att de förstärkningar som nu är utdelade till andra fakulteter skall tillfalla detta nya område är mycket små, eftersom man måste konkurrera med den etablerade forskning som redan finns.

Är vi överens om att omvårdnaden är viktig – såsom det är uttryckt i årets proposition – vill jag fråga: Varför anser regeringen att 250 000 räcker som en uppmuntran och ett stöd till detta nya forskningsfält?

Anf. 52 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Inget forskningsområde får så mycket stöd av staten som det medicinska – och därmed också forskningen inom sjukvården. Det stödet är ungefär dubbelt så stort som statens stöd till teknisk forskning, för att nämna ett exempel.

Jag vill också påpeka att vi arbetar för att få en nära anknytning mellan de kommunala vårdhögskolorna och de statliga högskolorna, där övrig medicinsk utbildning bedrivs.

Jag delar också den uppfattning som har kommit till uttryck i frågan, att hälso- och sjukvårdens verksamhet omfattar mycket mer än läkarnas diagnoser och behandling av sjukdomar.

Det är angeläget att alla grupper som finns vid våra högskolor kan delta i forskningsarbetet. Det är emellertid lika klart att det inte är staten som i detalj skall föreskriva vad forskningen skall vara inriktad på.

Anf. 53 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Ett exempel på hur otryggt och otillfredsställande det är kan man få om man tittar på förra årets finansiering av omvårdnadsprofessuren i Umeå. UHÅ föreslog att den skulle finansieras av resurser som man skulle få från en nedläggning av tandläkarutbildningen på Holländargatan i Stockholm. Förslaget tillstyrktes inte. Resurserna gick tillbaka till Karolinska institutet, och omvårdnadsprofessuren finansierades genom en omfördelning inom forskningsområdet. Dessa resonemang som pågick fram och tillbaka kunde uppfattas som ett sätt att tala om för dem som sysslar med detta område att det här inte var något som prioriterades, att det inte var speciellt viktigt. Det är den signalen som skulle förändras om man fick fasta resurser direkt och inte behövde konkurrera med annan viktig medicinsk forskning.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1986/87:419 om avvecklingen av AMS egenregiverksamhet

Anf. 54 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Görel Thurdin har frågat mig om vilka åtgärder regeringen avser vidta för att tillräcklig hänsyn tas till friställd personal vid avvecklingen av AMS egenregiverksamhet.

Riksdagen beslutade i april 1986 att AMS egenregiverksamhet skulle avvecklas och att produktionen skulle upphöra den 31 december 1986, vilket också har skett.

Redan den 11 oktober 1985 beslöt AMS styrelse, efter att ha behandlat AMS-kommitténs förslag, att avge en förklaring att risk för arbetsbrist och övertalighet förelåg i samtliga sju regioner med totalt ca 600 anställda samt vid produktionsenheten i Solna med 13 tjänster. Syftet var att få så lång tid som möjligt till förfogande för att underlätta de anställdas övergång till andra arbetsuppgifter, inom och utom verket.

Härefter startade omställningsarbetet med de frivilliga åtgärder som kunde vidtas enligt trygghetsavtalet. Den berörda personalen tillfrågades om intresset för framtida arbetsuppgifter inom eller utom arbetsmarknadsverket.

Under hösten 1985 genomfördes personalkonferenser för all personal på skilda håll i landet med deltagande från AMS, statens arbetsmarknadsnämnd samt arbetsförmedlingen i länet. Skriftlig information gick ut till all personal vid ett 20-tal tillfällen före och under avvecklingsperioden.

Konferenser har hållits för utbildning av representanter i omställningsgrupperna och för uppföljning och diskussioner med regionledningarna om avvecklingsarbetets skilda problem, såväl beträffande verksamheten som personalfrågorna.

Lokalt kollektivavtal har slutits med stöd av trygghetsavtalet och turordningsavtalet om omställningsarbetets närmare organisation.

I avtalet förband sig arbetsgivaren att bl. a. förlänga tiden för omställningsarbetet före uppsägning t. o. m. den 31 mars 1987.

Omställningsarbetet har per den 1 januari 1987 resulterat i att 227 personer har slutat anställningen, varav 186 har erhållit ny anställning. Ytterligare 109 personer är tjänstlediga för att pröva annat arbete eller väntar på pensionsbeslut.

AMS bedömer att uppsägning kan bli aktuell för ca 200 personer den 1 april 1987. AMS kommer att fortsätta ansträngningarna för att finna lösningar för berörd personal under hela uppsägningstiden. I den takt som andra lösningar kan åstadkommas, kommer uppsägningarna att återtas.

Ansvar för en bra avveckling ligger hos AMS, och några åtgärder från regeringens sida är för närvarande inte aktuella.

Anf. 55 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för svaret.

Vi från centerpartiet reserverade oss mot beslutet om avvecklingen, när detta beslut fattades. Vi ansåg att den här sortens verksamhet behövdes i de nordligaste länen och hänvisade bl. a. till vad man sade från Pajala kommun. Där framförde man att flera av de berörda människorna inte skulle kunna placeras på annat jobb utan bli hänvisade till förtidspensionering, arbetsmarknadsstöd eller socialbidrag.

Nu har det hävdats från fackligt håll att en hel del av dessa människor tydligen far illa till följd av den här avvecklingen. Det är ju inte så att det alltid är bra för människorna bara därför att saker och ting behandlas formellt riktigt. Redan förra året försökte vi säga att det kunde finnas risk för den här utvecklingen. Beslutet innebar ju de facto en tvångsvis flyttning av människor till annan bostad och därmed till annan boendeort, till en annan tillvaro, som kanske av dem upplevs som otrygg och främmande.

I och för sig kan jag förstå att AMS har problem i samband med den här omställningen, eftersom det finns andra problem som rör så otroligt många fler människor i samma län, dvs. skogslänen.

I veckan fick jag i mitt postfack två pressmeddelanden från AMS. Det ena handlade om arbetslösheten för skogsarbetare, som stigit till 9 %. I det meddelandet står också att det är ett stort problem att det inte finns alternativ sysselsättning. Av det andra pressmeddelandet framgår att fram till år 1990 kommer avgången från jordbruket att omfatta 20 000 personer. Det är skogslänen som berörs i hög grad.

Mot bakgrund av dessa dystra uppgifter frågar jag statsrådet: Hade det inte varit bättre att den här egenregiverksamheten hade fått vara kvar åtminstone i de län där den fyllde ett behov?

Anf. 56 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Frågan om AMS egenregiverksamhet har diskuterats under många år, bl. a. under de senaste åren i den s. k. AMS-kommittén. Jag är av den uppfattningen att det var ett klokt beslut som riksdagen fattade, när man bestämde sig för att avveckla egenregiverksamheten. Vi kan ju inte ha en viss verksamhet i AMS för de personer som är anställda för att sköta arbetsförmedlingens ruljans. Vi har inte arbetsförmedlingen för arbetsförmedlarnas

skull utan för att få de arbetsökande, de arbetslösa, och de lediga jobben att passa ihop. Vi hade inte egenregiverksamheten för deras skull som var anställda i den, även om den naturligtvis på de olika orterna betydde en hel del – det vill jag inte förneka.

När regeringen och riksdagen har bedömt egenregiverksamheten har man gjort det utifrån frågan: Hur passar detta instrument för dem som är arbetslösa? Då fann vi två saker:

För det första var verksamheten mycket kostnadskrävande – den var väldigt dyr. Vi fick ut mindre effekt, ett mindre antal arbetslösa kunde hjälpas i den här verksamheten än med andra åtgärder.

För det andra – och det var en ännu viktigare orsak till nedläggningen – återkom samma personer i egenregiverksamheten år efter år i nya kortvariga beredskapsarbeten. Vi lyckades inte med egenregiverksamheten få en långsiktig lösning för de arbetslösa. Därför tycker jag att det var riktigt att besluta om en avveckling.

Sedan är det alltid så att en avveckling, vad det än gäller, innebär problem, svåra problem för dem som är direkt engagerade. Vi har i det här fallet inte bara följt de formella reglerna utan också ansträngt oss därutöver. Det är min mening att man bör fortsätta att göra det för att lösa de återstående problemen.

Anf. 57 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Det är ju inte alltid så att verksamheter i och för sig är till för de anställda, men vi vet mycket väl vad sysselsättning betyder i de här länen just nu. Det finns nämligen inte alternativa sysselsättningar. Jag ställer mig verkligen frågan: Vad hade man för något annat positivt att erbjuda, när man avvecklade den här verksamheten? Har man verkligen lyckats skapa något annat än korttidsjobb efter avvecklingen? Det skulle förvåna mig mycket i så fall.

Många av de sociala problemen kan härledas ur koncentrationsutvecklingen. Den leder till att människor tvingas leva i en miljö där de inte känner sig hemma eller känner någon samhörighet, eftersom de har tvingats att flytta till jobb. Man tvingar människor att flytta från de orter där de vill bo. När det gäller egenregiverksamheten kan jag inte föreställa mig att det fanns några alternativa lösningar från deras sida – kanske i ännu mindre grad.

Från centerpartiets sida tycker vi att det här handlar om en människosyn som vi inte kan acceptera. Vi tycker inte att det alltid skall vara människorna som tvingas anpassa sig till besluten, utan egentligen är det besluten som skall anpassas så att människorna får det bra. Vi tycker inte att det har tagits tillräckligt stor hänsyn.

Jag hoppas ändå att samtal förs vidare mellan AMS och statsrådet.

Anf. 58 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Beträffande vad vi har gjort för dem som tidigare kunde anvisas jobb inom AMS egenregiverksamhet vill jag bara säga att det är några saker som just har som syfte att åstadkomma en långsiktig lösning, inte kortvariga arbeten för de inblandade. Jag tänker på den nya verksamheten med s. k. offentligt skyddat arbete, verksamheten speciellt riktad till

byggsidan – den brukar kallas Galaxen –, den verksamhet för skogsarbetare som just nu bedrivs och, när det gäller de områden som Görel Thurdin speciellt pekade ut, inte minst den försöksverksamhet som vi just nu bedriver i Tornedalen för att förändra inriktningen av arbetsmarknadspolitiken. Där kan vi se att man faktiskt har lyckats skapa långsiktiga arbeten.

Anf. 59 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag skulle vilja fråga statsrådet: Vad är det då för skillnad mellan det offentligt skyddade arbete som man har skapat i dag och det offentligt skyddade arbete som man hade tidigare? Det skulle jag vara mycket intresserad av att få höra.

Anf. 60 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Den verksamhet som vi hade inom egenregin var uppbyggd på beredskapsarbetets grund. Det var alltså tidsbegränsade arbeten. Grund- en för det offentligt skyddade arbetet är att det inte skall vara tidsbegränsade arbeten utan vanliga långvariga anställningar. Det är skillnad mellan att gå i ett beredskapsarbete under ett antal månader, gå ut i arbetslöshet och sedan komma tillbaka till samma egenregiverksamhet för ett nytt kortvarigt arbete och att ha ett arbete där man vet att det här jobbet har man inte bara i sex månader utan under en längre period. Det har man som en vanlig normal anställning.

Anf. 61 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Det låter ju väldigt bra att man har börjat få denna inriktning på sin verksamhet, speciellt i de län där det faktiskt inte finns några alternativa sysselsättningar. Därför skulle jag vilja ställa en följdfråga, om jag får: Kommer de här långvariga anställningarna att finnas i offentlig verksamhet, eller kommer de även att finnas ute i privat verksamhet?

Anf. 62 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Just formen offentligt skyddat arbete har vi inom den offentliga sektorn. Det finns ju andra verksamheter inom den privata sektorn för grupper med en svårare situation på arbetsmarknaden, t. ex. för dem med grava arbetshandikapp. Där använder vi oss av lönebidragsformen. Offentligt skyddat arbete finns i den offentliga sektorn.

Anf. 63 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag vill bara säga att man kan fråga sig varför det i så fall inte var möjligt att skapa denna trygghet i den verksamhet som fanns tidigare. Med tanke på åldern på de människor som är involverade och hur svårt det är att ställa om sig när förändringar inträffar om man är i en hög ålder, upplever jag att det här egentligen skulle ha kunnat ordnas mera på plats än vad som har skett. Det har väl att göra med besvärligheterna i vår byråkrati – vi är så fast bundna vid specifika regler varenda gång vi skall finna lösningar för människor.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Bo Lundgren har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att minska anpassningsproblemen på arbetsmarknaden. Utgångspunkten för Bo Lundgrens fråga är rekryteringsbehovet inom möbel- och träindustrin i Hässleholm, vilket jag strax återkommer till.

När det gäller anpassningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft kan jag hålla med om att problemen har ökat under 1980-talet. Till stor del beror detta på de ökade kompetenskraven som ställs vid efterfrågan på arbetskraft. Andelen av de lediga platser inom industrin där krav på utbildning eller erfarenhet ställs har ökat från 45 till 65 % under 80-talet. Arbetslösa som inte motsvarar dessa krav har därför svårare att få arbete i dag.

Det är bl. a. mot denna bakgrund jag vill betona arbetsmarknadsutbildningens betydelse.

Men jag vill också betona att anpassning inte bör vara ensidig. Det är angeläget att även de arbetsgivare som har svårt att rekrytera personal funderar över om de krav de ställer kan modifieras.

När det gäller rekryteringssituationen inom möbel- och träindustrin i Hässleholm påstår Bo Lundgren att det till 100 lediga arbeten inom denna bransch endast finns en sökande. Detta är en felaktig uppgift.

I dag finns det ett 20-tal arbeten inom möbel- och träindustrin anmälda vid arbetsförmedlingen i Hässleholm. Samtidigt finns det ett 30-tal sökande som söker arbete inom denna bransch, sökande såväl med som utan utbildning. Till de arbeten som hittills varit anmälda vid arbetsförmedlingen har förmedlingen anvisat många sökande.

Arbetsförmedlingen i Hässleholm gjorde i slutet av förra året en utomordentligt ambitiös kartläggning av det kommande rekryteringsbehovet inom bl. a. möbel- och träindustrin.

Vid kontakter med företagen inom branschen framkom att dessa för de närmaste kvartalen uppskattade sitt rekryteringsbehov till 100 personer. Kartläggningen genomfördes för att arbetsförmedlingen i god tid skulle ha kännedom om kommande rekryteringsbehov och därmed kunna vidta lämpliga förberedelser.

En särskild grupp med representanter från arbetsgivare, fack, kommunen, skolan och länsarbetsnämnden har bildats för att föreslå lämpliga åtgärder inför det kommande rekryteringsbehovet. Bl. a. planeras en informationskampanj i skolorna.

Detta tycker jag är bra exempel på hur förmedlingsarbetet bör bedrivas, just för att underlätta anpassningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft.

Anf. 65 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag vill först tacka statsrådet för svaret. Frågan är, som angavs, föranledd av situationen i Hässleholm. Denna redovisas på följande

sätt av Alf-Göran Andersson som är föreståndare för arbetsförmedlingen i Hässleholm – jag citerar ur en intervju:

”Det är en stor obalans mellan tillgång och efterfrågan på yrkesutbildad arbetskraft i träbranschen. Det är ett jätteproblem. I dag har vi en sökande till 100 lediga platser i Hässleholms kommun.”

Oavsett om det är fråga om en vecka eller om ett kvartal är anpassningsproblemet enligt arbetsförmedlingen i Hässleholm på kort sikt väldigt stort. Det var motivet till den konferens som man anordnade i fredags förra veckan.

Det är alldeles uppenbart att det i ett tekniskt komplicerat samhälle med ganska stora krav på yrkesutbildad arbetskraft uppstår anpassningsproblem. Det kan ske genom att de som söker arbete saknar erforderlig utbildning. Men det kan naturligtvis också ske genom att man har ett bristande intresse för ett speciellt yrke eller för en speciell arbetssituation. Självfallet kan det senare leda till att man försöker utnyttja möjligheterna att inte ta jobb som existerar. Den bristande anpassningen uppfattas naturligtvis som en väldigt stor förlust för enskilda människor som inte får jobb. Men den utgör också en stor förlust för hela samhällsekonomin – och därmed för oss alla – därför att den produktion som annars skulle ha kunnat fungera inte kommer till stånd. Det innebär också att order kan gå till utlandet.

Det är bra att lokala initiativ tas, men det totala ansvaret ligger ändå på regeringen. Frågan är då vilka åtgärder arbetsmarknadsministern kan tänka sig att vidta för att förbättra den situation som arbetsförmedlingen i Hässleholm anser vara krisartad.

Anf. 66 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Enligt de uppgifter jag har fått från arbetsförmedlingen i Hässleholm är det aktuella antalet sökande 30 personer, somliga med utbildning men de flesta förmodligen utan utbildning. Antalet lediga platser är för närvarande 20. Denna tidningsartikel som Bo Lundgren citerade ur bygger delvis på ett missförstånd. Vid arbetsförmedlingen i Hässleholm finns det en anmäld sökande med utbildning i ytbehandling, och det förutses ett mycket stort behov av personal på detta område.

Det sätt som man har arbetat på i Hässleholm och som vi i regeringen ger möjligheter till genom satsning på arbetsmarknadsutbildningen och på arbetsförmedlingen är det riktiga sättet att tackla dessa frågor. Arbetsförmedlingen i Hässleholm har tagit ett mycket bra initiativ när man tidigt var ute och gemensamt med branschens olika företrädare försökte bedöma rekryteringsbehovet. Det är naturligtvis grunden för att kunna arbeta med de arbetssökande och t. ex. erbjuda arbetsmarknadsutbildning.

Men också det privata näringslivet måste anstränga sig för att medverka till att de anställda stannar kvar i företagen, genom att göra arbetsmiljön och arbetsförhållandena i övrigt positiva. Man måste anstränga sig genom att satsa på egen internutbildning och genom att öppna sina portar till inskolningsplatser för ungdomar. Ett sådant samarbete ger förutsättningar för att problemen skall lösas. Regeringen är villig att fortsätta med att satsa på en utbyggd arbetsförmedling och en utbyggd arbetsmarknadsutbildning, och de förslagen finns i årets budgetproposition till riksdagen.

Anf. 67 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern och jag är uppenbarligen överens om att det finns problem – kanske inte just i dag men om en eller två månader – i Hässleholmsregionen, och det är det mest väsentliga. Det finns alltså problem med bristande anpassning på sikt, och då är frågan vilka åtgärder som kan vidtas. Arbetsmarknadsministern hänvisar till existerande åtgärder, som uppenbarligen inte är tillräckliga.

Det är också en attitydfråga, som inte minst facket representanter framhåller, och där har regeringen ett ansvar för att se till att skapa en mera positiv attityd till denna typ av arbetsuppgifter.

Låt mig fråga arbetsmarknadsministern: När det nu finns mycket gott om lediga platser på de trätekniska linjerna i ungdomsskolan, har man då inte anledning att utnyttja de platserna? Finns det inte anledning att ytterligare förbättra möjligheterna till företagsintern utbildning, som kan klaras i företagen?

Det föreligger uppenbarligen ett stort anpassningsproblem, som just har visat sig i Hässleholm – därom är arbetsmarknadsministern och jag tydligt överens.

Anf. 68 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Efter detta inlägg förväntar jag mig naturligtvis att moderata samlingspartiet kommer att stödja regeringen när den nu har lagt fram förslag om en förstärkning av arbetsförmedlingen med 250 nya tjänster som behövs för att klara sådana här problem. Jag utgår också från att regeringen får stöd för tankegångarna om inskolningsplatser, som just syftar till att ungdomar skall få möjlighet att komma in i industrin för att lära sig ett yrke. Detta har gått mycket trögt, och det har inte varit möjligt att få fram det antal platser som behövs på detta område för att få fart på verksamheten.

Jag räknar med att Bo Lundgren efter denna debatt kommer att bli en ivrig propagandist för denna verksamhet. Då tror jag att problemet kan lösas.

Anf. 69 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det är uppenbart att arbetsmarknadsministern förenklar problematiken, genom att tro att ett ytterligare antal arbetsförmedlare skulle lösa detta problem. Det gäller alltså inte bara att "matcha" personer med arbetsplatser, med företag och med industrier, utan det gäller också att se till att det finns en anpassning när det gäller utbildning.

Detta är också en fråga om attityder, och det har arbetsmarknadsministern ännu inte sagt något om. Det finns en risk för negativa attityder till denna typ av yrkesutövning. Det framställs av facket, som jag sade, såsom ett mycket stort problem. Det skulle naturligtvis behöva skapas ännu bättre möjligheter till den typ av lärlingsutbildning som vi moderater i många år har förespråkats. Vi börjar ana en viss förståelse för att den utbildningen kan innebära något positivt.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1986/87:393 om tillämpning av epizootilagen på viss fisksjukdom

Anf. 70 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Karl-Anders Petersson har frågat mig om jag är beredd att vidtaga snabba åtgärder för att inrymma BKD under epizootilagens bestämmelser.

Sjukdomen BKD, bakteriell njurinflammation, omfattas inte av den internationella förteckning över epizootiska djursjukdomar som upprättas av Office International des Epizooties. Den svenska förteckningen över djursjukdomar för vilka epizootilagen är tillämplig följer i stort sett den internationella förteckningen. De åtgärder som från samhällets sida vidtas vid utbrott av epizootiska sjukdomar syftar till att befria landet från sjukdomen. BKD påvisades första gången hos odlad fisk i Sverige år 1985. Infekterade fiskodlingar har påträffats inom Blekinge, Kalmar, Östergötlands och Norrbottens län. Sjukdomen har således i dag en spridning bland odlad laxfisk, och det kan inte uteslutas att BKD förekommer bland villlevande fisk. Vi känner inte till alla smittvägar för sjukdomen.

Mot bl. a. denna bakgrund bedömer våra expertmyndigheter att förutsättningarna i dag är mindre goda för att genom åtgärder som föreskrivs i epizootilagen kunna utrota BKD i Sverige. Lantbruksstyrelsen har inte bedömt att epizootilagen under nuvarande förhållanden skall gälla sjukdomen BKD. Jag delar lantbruksstyrelsens bedömning.

Sjukdomen BKD kan bekämpas genom olika saneringsåtgärder när den påvisas i odlingar. Däremot har vi ännu inte tillräckliga kunskaper för att kunna utrota den. Det är därför särskilt angeläget att få uppgifter om sjukdomens spridning i landet och att förbättra diagnostiseringen av BKD. Inom statens veterinärmedicinska anstalt pågår forskning som syftar bl. a. till att förbättra diagnostiseringen av sjukdomen. Enligt lantbruksstyrelsens föreskrifter till veterinärinstruktionen är BKD sedan april 1986 en anmälningspliktig djursjukdom. Det innebär att vi får en kartläggning av sjukdomens utbredning i Sverige.

Anf. 71 KARL-ANDERS PETERSSON (c):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret, men innehållet i detsamma är inte alls tillfredsställande.

BKD, eller bakteriell njurinflammation, är en mycket smittsam fisksjukdom, men då den inte omfattas av epizootilagens bestämmelser kan sjukdomen inte bekämpas på det mest effektiva sättet.

Det rör sig om en kronisk fisksjukdom med mycket lång inkubationstid. Smittan överförs till vild fisk, och man kan ställa frågan: Hur lång tid kan smittämnet leva kvar bland vild fisk? Experter på området anser att smittämnet kan leva kvar i tiotals år.

Man kan vidare fråga: På vilket avstånd kan smittan spridas? Enligt den källa jag hänvisat till lär det röra sig om flera mil, vattenvägen.

Ingen antibiotika hjälper mot BKD. Inget vaccin finns mot BKD. Detta är, som vi ser det, oerhört allvarligt.

Smittan kan spridas från kasseodlad fisk till vildfisk och tillbaka till

kasseodlad fisk igen. Riskerna är mycket stora att smittan kommer in i smoltodlingarna – laxuppfödninganstalterna – och om så blir fallet kan vi riskera att det snart är slut på våra fina laxstammar i Östersjön. Spridning av den här sjukdomen sker även genom rommen, och man har konstaterat att bakterierna finns också inuti cellerna, vilket innebär att sjukdomen är oerhört svårbehandlad. Det underströk också jordbruksministern i sitt svar. Alla tänkbara åtgärder måste således vidtas.

Vid förekomst av BKD hos utplanterad laxsmolt räknar forskarna med återfångster om ca 10 % av den normala återfångsten, dvs. man förlorar 90 %. Jag anser det alltså litet släpphänt, herr talman, att denna sjukdom inte omfattas av epizootilagen.

Anf. 72 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag håller med Karl-Anders Petersson om att situationen inte är tillfredsställande. Men jag håller sannerligen inte med om att det är fråga om släpphänthet när vi inte vidtar åtgärden att inrymma denna sjukdom under epizootilagen – en åtgärd som har ett annat syfte än det som Karl-Anders Petersson vill uppnå.

Vi har svårt att diagnostisera sjukdomen. Det är mycket allvarligt. Man känner till för litet om dess spridning och om smittvägarna för att kunna bekämpa den effektivt eller helst utrota den – vilket naturligtvis vore önskvärt.

De utredningar som hittills har gjorts visar att hanteringen av fisken och vattenomsättningen har en viss betydelse. Den forskning som bedrivs i Sverige och internationellt syftar naturligtvis till att ge en ökad kunskap, så att sjukdomen verkligen skall kunna bekämpas effektivt. Här liksom på andra områden gäller det att finna rätt medel för att nå målet. Myndigheterna har inte bedömt att den väg som Karl-Anders Petersson har föreslagit är den bästa för att nå det mål som vi självfallet är överens om. En sjukdom som sprids utan att vi kan diagnostisera den, det är något mycket allvarligt.

Anf. 73 KARL-ANDERS PETERSSON (c):

Herr talman! Det är möjligt att det finns svårigheter att använda epizootilagen i detta sammanhang, men om man inte kan göra det tror jag att enda utvägen är att helt utesluta sjöbaserade odlingar av laxfisk. Då får man sannolikt flytta odlingarna upp på land och i fortsättningen begränsa sig till landbaserade odlingar av laxfisk.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1986/87:396 om de fjällnära skogarna

Anf. 74 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Lars Ernestam har frågat mig om regeringen i fortsättningen avser att tillämpa en gentemot avverkarna generös tolkning av riskdagsbeslutet om de fjällnära skogarna.

Frågan om avverkning i områden som betecknas som fjällnära prövas av

skogsvårdsstyrelsen enligt 19 § skogsvårdslagen samt med stöd av de föreskrifter och allmänna råd som skogsstyrelsen har utfärdat. Riksdagens krav att stor återhållsamhet skall iakttas med bedrivande av skogsbruk i fjällnära skogar kommer till uttryck i dessa föreskrifter och råd genom ändringar som gjordes år 1986. Denna återhållsamhet präglar de beslut som har fattats under senare tid. Enligt min mening är det viktigt att skogsägarna och myndigheterna i fortsättningen noga följer föreskrifterna i sin planering av avverkningarna så att den av riksdagen förordade hänsynen till andra intressen tas.

Anf. 75 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! "Denna återhållsamhet präglar de beslut som har fattats under senare tid", säger statsrådet.

När riksdagen tog beslutet om de fjällnära skogarna var det ett enigt beslut, men från folkpartiet tillfogade vi en reservation enligt vilken vi ville ha fram ett säkerställande program. Nu arbetas det med programmen om de fjällnära skogarna, men tydligen är det arbetet inte klart, och jag skulle gärna vilja veta när sammanställningen skall bli klar.

Den oro som vi kände berodde på att vi trodde att bevarandebestånden skulle få en svag ställning. Ibland gick kommunerna emot – de kanske hade ett tryck på sig av arbetsmarknadsskäl. Ibland kunde länsstyrelsen gå emot. Därför är det beslut som jag har som referens i denna fråga mycket intressant. Där finns en enstämmig opinion. Älvdalens kommun vill gå emot, samebyn vill gå emot och länsstyrelsen vill gå emot. På den andra sidan står – sedan besvärerna bifallits – statsrådet Hellström och skogsvårdsstyrelsen.

Det är detta som gör att beslutet kan bli prejudicerande. Vilka är det som har sagt sitt i frågan? Jo, det är just de som skall bevaka de krav på återhållsamhet som fanns i riksdagens betänkande, nämligen länsstyrelsen och naturvårdsenheten inom denna. Men statsrådet har ställt sig på samma sida som det bolag som i det här fallet vill avverka skog. Forskare står på båda sidor, men klart är att man vill beskoga områden som ligger betydligt högre än vad domänverket går upp i. Därför är det viktigt att få klarlagt om det i fortsättningen skall bli denna typ av ställningstaganden när det gäller de fjällnära skogarna. Är det beslut som tagits prejudicerande för framtiden?

Anf. 76 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag kan inte instämma i Lars Ernestams beskrivning av hanteringen av det enskilda ärende han refererar till. Det är direkt felaktigt att säga att regeringen skulle stå på samma sida som bolaget. Tvärtom – bolaget önskade avverka 80 hektar skog, och det var denna stora avverkning som opinionen riktades mot. I det slutliga beslut som skogsstyrelsen tog och som regeringen har biträtt vid behandlingen av ett överklagandeärende har man minskat ner yrkandet om 80 hektar till 23 hektar. Man har alltså tillåtit en väsentligt mindre avverkning än vad som från början yrkades. Det visar just att tillämpningen icke varit generös utan att man tvärtom har tagit hänsyn till naturvårdsintressena.

Man har också i beslutet skrivit in begränsningar till förmån för naturvården och rennäringen. Det är alltså ett avsevärt mycket mindre område som

bolaget har tillåtits avverka på än vad som hade begärts – 23 hektar jämfört med 80 hektar. Detta är sålunda inte ett bra exempel på att man skulle ha givit beslutet någon generös tolkning.

Det är vidare aldrig så att beslut i sådana här ärenden är prejudicerande – man skall givetvis ta ställning till varje ärende för sig.

Anf. 77 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Det är i och för sig tillfredsställande att statsrådet säger att varje ärende skall bedömas för sig. Det innebär alltså att beslutet i detta ärende icke skall få vara prejudicerande.

Det är riktigt att arealen har minskats, men opinionen mot en avverkning av den areal som ändå skall avverkas står kvar oförändrad – det är viktigt att framhålla i det här sammanhanget.

Jag har funderat över varför statsrådet anser att man i det här sammanhanget måste gå emot naturvårdsintressena. Är det så att statsrådet bedömer de resurser som staten har till förfogande för att lösa in områden som behöver sparas som otillräckliga, och har det i så fall fått vägas in i sammanhanget? Det finns ju 500 miljoner i ackumulerade behov för just inlösen av mark. Här de frågorna fått påverka bedömningen?

Anf. 78 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Riksdagens beslut innebär icke ett totalstopp för avverkning i de fjällnära skogarna – det torde väl Lars Ernestam känna till. Det innebär att man skall ta stor hänsyn. Det har man gjort när man kraftigt har minskat arealen – från 80 till 23 hektar – och ställt särskilda villkor med hänsyn till naturvårdens och rennäringens intressen. De omständigheter som Lars Ernestam hänvisar till har alltså icke påverkat regeringens beslut.

Anf. 79 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag är medveten om att riksdagens beslut inte innebär något totalstopp. Men det som skiljer de här ärendena från många andra är att här har en klar opinion – kommunen, länsstyrelsen och samebyn – gått emot, och statsrådet har ändå ställt sig på samma sida som skogsbolaget. Det skiljer det här ärendet från många andra. Man går här högre upp än domänverket gör. Därför är detta ett allvarligt ingrepp som borde få prejudicerande verkan åt andra hållet. Jag är ändå tillfreds med att statsrådet säger att detta beslut inte får vara prejudicerande – skulle det bli det vore det beslut som fattats om de fjällnära skogarna inte längre mycket värt.

Det är klart att vissa delar av dessa skogar måste avverkas. Vi vill ha ett säkerställandeprogram, och vi vill att inventeringen skall göras klar, men det finns tydligen inte resurser att slutföra den.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om godstrafiken på inlandsbanan

Anf. 80 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Mot bakgrund av att SJ för närvarande ombesörjer godstrafiken på bandelen Lesjöfors–Filipstad i kombinerad trafik lastbil–tåg har Jan Hyttring frågat mig om jag avser att vidta någon åtgärd så att godstrafiken återupptas.

Jag har inhämtat från SJ att godstrafiken på järnväg till och från Lesjöfors har minskat markant under senare år. För att undvika merkostnader för snöröjning och för att kunna erbjuda kunderna bättre transporter träffade SJ och den ende kvarvarande trafikanten i höstas en överenskommelse om kombinerad trafik lastbil–tåg med omlastning vid Filipstad eller Daglösen.

Trafikuppläggningsen har visat sig fungera bra. Både SJ och trafikanten finner den ändamålsenlig och har dessutom kunnat göra besparingar. Man tänker därför fortsätta att prova den kombinerade transportlösningen. Alternativet med järnvägstransport ända fram till Lesjöfors hålls dock öppet.

Anf. 81 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Jag ber först få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga.

I svaret konstateras att godsmängden under senare år markant har minskat. Det är naturligtvis också beroende av näringslivets utveckling i den bygd som via denna järnvägssträcka skall försörjas med godstrafik. Jag vågar påstå att den här trafiklösningen inte heller innebär att man ökar godsmängden.

Man kan dra vissa slutsatser av det lämnade svaret. En av dessa är att SJ har regeringens tillåtelse att helt på egen hand bedriva regionalpolitik. När riksdagen beslutade att lägga ned persontrafiken utlovades nämligen att godstrafiken på bandelen skulle bibehållas. Det löftet uppfyller man inte nu, och jag anar att det var fråga om en fint för att dämpa opinionen mot nedläggningen av persontrafiken. Jag vill också erinra om att en av Sven Hulterstoms statsrådskolleger, som besökte Bergslagen i början på 1985, sagt att kommunikationerna är mycket dåliga.

Svaret föranleder en principfråga. Varje år beslutar vi om ersättning till SJ för företagets bedrivande av trafik på trafiksvaga bandelar. Min fråga till kommunikationsministern är: Kan de pengarna användas hur som helst, exempelvis för att subventionera godstrafik på väg?

Anf. 82 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Det viktiga i detta sammanhang är att man försöker finna så förnuftiga transportlösningar som möjligt i varje särskilt fall. Här har man funnit en transportlösning som båda parter är nöjda med. Jag förstår då inte vad man förväntar sig att regeringen skall göra. Skall regeringen säga till SJ och Lesjöfors AB, som benyttar sig av denna transportlösning, att de skall försöka komma fram till en sämre lösning än den som de redan har? Det kan inte vara en rimlig utgångspunkt.

Att riksdagen skulle ha haft någon bestämd mening i den riktning som Jan Hyttring angav har jag inte kunnat finna. Senast i samband med behandling-

en av föregående års budgetproposition underströk riksdagen tvärtom behovet av att man finner effektiva transportformer för att tillgodose näringslivets behov. Det framhölls bl. a. att detta kan vara särskilt aktuellt för trafiksvaga banor där transportstandarden är låg och styckekostnaderna orimligt höga. I sådana fall skulle man enligt vad som framhölls i propositionen och som godkändes av riksdagen försöka få till stånd kombinationstransporter med lastbil och tåg. Det är också vad som gäller just beträffande Lesjöfors. Jag undrar, Jan Hyttring, vilken transportlösning man skall ha. Skall man ha en sådan som företaget inte är betjänt av?

Anf. 83 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Det är klart att man just nu upplever sig vara betjänt av den här trafiklösningen. Vi har också från andra bansträckor där man har valt denna lösning erfarenhet av att företagen under en ganska kort tid får rabatterade transporter på väg. Det är nämligen vad SJ erbjuder. Men så småningom försvinner denna rabatterning, och då kan situationen för de företag som transporterar sina varor på bansträckan bli en helt annan.

Vi har dessutom en strävan, som jag hoppas att alla här i riksdagen och i regeringen delar, att främja näringslivet i Lesjöfors, som ju är en del av Bergslagen. Det är inte särskilt attraktivt för andra företag om de får veta att det här är den lösning som kommer att erbjudas vad gäller deras behov av godstransporter.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1986/87:416 om biljettpiserna på SJ:s bussar

Anf. 84 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jan Jennehag har, med hänvisning till ett förslag till avtal mellan SJ och trafikhuvudmannen i Västernorrlands län om taxan för ersättningstrafiken till Forsmo–Hoting-banan, frågat mig vad jag tänker göra för att upprätthålla transportrådets och regeringens uppfattning om biljettpiserna.

Det är SJ och trafikhuvudmännen själva som bestämmer vilken taxa som skall gälla på tågen resp. för bussarna i länstrafiken. Det är också parterna själva som bestämmer om hur biljettsamarbetet skall utformas. Därmed ges förutsättningar för en riktig avvägning mellan pris och standard. Detta betyder att regeringen inte har någon anledning att ingripa i förhandlingarna i den aktuella frågan. Jag vill dock allmänt framhålla att det är angeläget med en förbättrad samordning mellan SJ:s tågtrafik och busstrafiken i länen.

Anf. 85 JAN JENNEHAG (vpk):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Jag noterar att kommunikationsministern inte i sak bestrider att biljettpiserna kommer att höjas. I transportrådets slutgiltiga förslag till regeringen framhölls att för långväga resor som i dag går via Forsmo–Hoting-banan den framtida taxan bör beräknas enligt kortaste resväg i dag, oberoende av vilken resväg som blir

aktuell efter nedläggning av persontrafiken mellan Forsmo och Hoting. Det underströks vidare att Forsmo-Hoting-banan alltså räknas som prisbildande väg, även om persontrafiken överförs till landsvägsbuss. Jag utgår ifrån att det också var regeringens uppfattning i frågan.

Nu säger kommunikationsministern att han inte vill lägga sig i förhandlingarna i den aktuella frågan. Men folk som nu drabbas av dyrare biljetter måste fråga sig: Tänker regeringen fortsättningsvis utöva något inflytande alls när det gäller trafiksituationen i Sverige och speciellt då i trafiksvaga delar av landet? De familjer som kommer att drabbas av höjda biljettpriser kommer säkerligen att ha en annan uppfattning än kommunikationsministern.

Här är det också fråga om vad folk har för tilltro till regeringen när det avviseras nedläggning av bandelar. Man erbjuder fördelar för att göra anrättningen smakligare, men efter någon tid är regeringen beredd att stillatigande se hur de tas bort.

Anf. 86 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Självfallet kommer regeringen att försöka utöva ett inflytande över både den regionala och den lokala trafiken, men inte i den formen att man går in när länshuvudmännen och SJ förhandlar och i detalj bestämmer vilka biljettpriser som skall gälla för varje enskild sträcka, utan i den formen att vi i det trafikpolitiska utvecklingsarbetet som nu pågår kommer att vara med och diskutera trafiklösningar som kan vara bra och som är till resenärernas fromma.

Här handlar det om en förhandling mellan trafikhuvudmannen och SJ, och den typen av förhandlingar om biljettpriserna skall vi enligt de ordningar som gäller inte ingripa i från regeringens sida.

Till sist vill jag säga att någon nämnvärd höjning av biljettpriserna är det såvitt jag förstår inte fråga om när det gäller den lokala trafiken, utan där kan det bli en mycket måttlig höjning. Avtalet är ju inte tecknat, så vi vet inte ännu vilka priserna blir. Däremot kanske långväga resenärer får en höjning, men det rör sig i så fall tydligen bara om sommartrafik. Så prisfrågan i sammanhanget bör inte överdrivas.

Anf. 87 JAN JENNEHAG (vpk):

Herr talman! Det är alldeles riktigt som kommunikationsministern säger, att det här är i första hand en fråga för den långväga trafiken. Men om skillnaderna och fördyringarna överdrivs eller inte är helt enkelt en fråga om vilka utgångspunkter man har. Jag hävdar att varje höjning av järnvägspriserna är av ondo i det här fallet, speciellt som det drabbar rabatterade priser och resor för familjer.

Däremot kvarstår den del av kommunikationsministerns svar som innebär att regeringen har haft uppfattningen att det var järnvägssträckan som skulle vara prisbildande väg men att kommunikationsministern inte lägger sig i att den principen frångås.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 88 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Charlotte Branting har – mot bakgrund av en av Departementens tjänstemannaförening aktualiserad tvist med regeringskansliets förvaltningskontor – frågat mig vad jag tänker vidta för åtgärder för att se till att jämställdhetsarbetet fungerar också inom regeringskansliet.

Jämställdhetsarbete har pågått länge i regeringskansliet. En arbetsgrupp lade år 1984 fram ett handlingsprogram för jämställdhet i regeringskansliet. Efter viss överarbetning fastställdes detta program i november 1986 av styrelsen för regeringskansliets förvaltningskontor. Programmet slår fast att det inom varje departement skall bedrivas ett målinriktat arbete för att uppnå en jämnare fördelning av kvinnor och män. Det gäller olika tjänstenivåer, i arbetsgrupper och i kommittéer. Av programmet framgår också vilka mål som gäller för jämställdhetsarbetet.

Från jämställdhetssynpunkt behandlas i programmet frågor om arbetsorganisation, arbetsmiljö, rekrytering, rörlighet, utbildning och personalutveckling. Särskild uppmärksamhet skall ägnas chefslöneplanet. I syfte att stimulera kvinnor att söka cheftjänster föreslås bl. a. att särskilda kurser genomförs för kvinnliga handläggare.

Regeringskansliets förvaltningskontor svarar för regeringskansliets gemensamma jämställdhetsarbete. Kontoret har som ett led i förverkligandet av handlingsprogrammet bildat en partssammansatt arbetsgrupp för jämställdhetsfrågor.

Anf. 89 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Först vill jag tacka civilministern för svaret.

Mindre än hälften av de statliga myndigheterna följer jämställdhetsavtalet. De flesta struntar helt enkelt i regeringens strävan att förbättra jämställdheten i statsförvaltningen.

Detta var innebörden i vad Bo Holmberg bl. a. sade i sitt inledningsanförande vid seminariet om ökad kvinnorepresentation i februari.

Det låter ju bra, men bakgrunden till min fråga är att jag noterar att regeringen inte tagit jämställdheten på allvar i sitt eget kansli.

T. o. m. i Bo Holmbergs eget departement är det bedrövligt ställt. Civildepartementet – där jämställdhetsfrågorna inom det statliga området behandlas – borde föregå med gott exempel. Men inte. Tillsammans med försvarsdepartementet ligger det i botten, med noll procent kvinnor i chefslöneplanet med minst 17 000 kr. i månaden och inte någon kvinnlig kommittéordförande.

Det måste väl ändå vara ytterst besvärande för Bo Holmberg att departementets egen tjänstemannaförening DT tvingats gå så långt att den kräver regeringen på 75 000 kr. i skadestånd för brott mot jämställdhetsavtalet. Brottet är helt enkelt att regeringskansliets förvaltningsutskott inte upprättat en plan för jämställdhetsarbetet på kansliet. Det skall ske varje år med början från 1984 enligt medbestämmandeavtalet MBA-S. Det är alltså ett avtalsbrott att inte göra det. För att få saker att hända har facket känt sig tvingat att begära ett kännbart skadestånd.

Regeringen har också fått kritik från konstitutionsutskottet.

Nu säger Bo Holmberg att det finns en plan, och han framhåller handlingsprogrammet för jämställdhet från november 1986. Det nya handlingsprogrammet skall ses som en plan, säger han.

Men det tycker inte departementets tjänstemannaförening, och det tycker inte jag heller. Programmet är mycket allmänt hållet och formulerar önskemål. En plan skall vara konkret med angivna mål i siffror och tidpunkter. Målen skall också vara mätbara; det är en förutsättning för att man skall kunna arbeta offensivt.

Vad är det för fel, Bo Holmberg, på DT:s förslag att andelen kvinnor i chefslöneplanet skall vara 20 % vid utgången av 1989, att strävan skall vara att åtminstone 10 % av assistentkåren skall vara män och att minst en icke handläggare per år i departementet skall få speciella utbildningsinsatser för att kunna bli handläggare? Är det verkligen för långtgående krav, Bo Holmberg?

Anf. 90 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! När man hör Charlotte Branting kan man lätt få uppfattningen att det inte bedrivs något jämställdhetsarbete alls i regeringskansliet. Det blev kanske litet bättre i senare delen av hennes inlägg.

Nu är det så att vi har ett program för jämställdhet i regeringskansliet, där det finns uppsatta mål för verksamheten. Vad det nu har blivit tvist om är frågan om det är skillnad på program och plan. I denna subtila diskussion, huruvida jämställdhetsarbete skall bedrivas utifrån tekniken program eller plan, har jag i nuvarande läge ingen anledning att gå in.

Jag kan konstatera att de lokala tvisteförhandlingarna avslutades i denna fråga om program eller plan den 29 januari 1987. TCO-S har därefter två månader på sig att avgöra om man vill begära central tvisteförhandling hos SAV. Vi får se om man kommer att göra det.

I övrigt menar jag att regeringskansliet har ett bra jämställdhetsprogram. Framtiden kommer också att visa att de mål som där ställs upp successivt kommer att förverkligas.

Anf. 91 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Det här är, Bo Holmberg, inte någon strid om ord, utan det handlar om att verkligen få en höjning av andelen kvinnor i regeringskansliet. I fortsättningen får vi inte ha siffror som är så eländiga som dagens. I regeringskansliet finns det 1 511 personer, varav 931 kvinnor, dvs. 62 %. Av det totala antalet anställda är 180 chefer, varav 23 kvinnor eller 13 %. Det är också mycket allvarligt att man kan läsa att kvinnor som arbetar i regeringskansliet upplever att de blir förbigångna och bortglömda. De menar att arbetet med jämställdhetsfrågor i dag inte är någon populär syssla. Man blir inte någon populär person. Tycker inte Bo Holmberg att den här kritiken som riktas mot regeringskansliet är mycket allvarlig? Är det inte rimligt, Bo Holmberg, att tillgodose de anställdas krav på en detaljerad, årlig plan med konkreta mål i siffror och tidpunkter?

Anf. 92 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Jag vill helt kort framhålla, att kan vi vara överens om att målet att förbättra jämställdheten är det väsentliga, har jag ingen anledning att inta en annan ståndpunkt än den som Charlotte Branting redovisade. Ger man sig däremot in på en diskussion om teknik – huruvida program eller plan är det bästa – tycker jag att det blir en aning byråkratiskt. Jag vidhåller att vi har en hög ambitionsnivå i jämställdhetsarbetet på regeringskansliet. Det kommer också att visa sig att det blir ett antal viktiga förbättringar. När regeringen fick ett underlag ändrades också jämställdhetsförordningen och kommittéförordningen på så sätt att det när det gäller kommittéer och styrelser skall eftersträvas en lika könsfördelning, vilket kommer att medföra påtagliga resultat i samtliga styrelser och kommittéer i statsförvaltningen.

Anf. 93 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Självfallet är det bra att det nu finns ett handlingsprogram för jämställdhet i regeringskansliet. Från vår sida har vi krävt detta länge. Men man måste skilja på allmänna målsättningar och konkreta planer. Det är inte bara jag och Departementens tjänstemannaförening som har denna uppfattning. Även Jämo, Margareta Wadstein, beklagar den här situationen. Hon menar att det är helt klart att regeringen inte har följt avtalet. Det är synd att Jämo inte kan ingripa där avtal finns. Det verkar ibland vara så, att avtal tillkommer för att man skall slippa Jämo. Man gör avtal som sedan göms i en byrålåda. Vi i folkpartiet tycker att det är rimligt att Jämo också kan gå in där avtal har slutits. Nu vill jag fråga om också Bo Holmberg tycker att det vore bra med en ändring i lagen, så att Jämo skulle kunna påverka där avtal har slutits.

Oppositionen kommer naturligtvis att med stort intresse följa hur man går vidare när det gäller handlingsprogrammet. Det vore bra om vi i dag finge ett klart besked om att man i framtiden kommer att lämna årliga rapporter om jämställdhetsarbetet i regeringskansliet och att en process redan nu kommer i gång i budgetarbetet.

Till sist tycker jag att man med fog kan fråga sig om Bo Holmberg anser att det är rimligt att morgondagens samhälle skall formas av enbart män.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1986/87:86 till lagutskottet

1986/87:104 till socialutskottet

27 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1986/87:90 Ny konkurslag

1986/87:101 Ändring i bokföringslagen (1976:125)

- 1986/87:110 Förbud mot handel med Sydafrika och Namibia
1986/87:114 En särskild ersättning till sjukvårdshuvudmännen för att öka operationskapaciteten inom sjukvården

28 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

- 1986/87:Ub1 av Olof Johansson m. fl. (c)
1986/87:Ub2 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1986/87:Ub3 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1986/87:Ub4 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1986/87:Ub5 av Carl Bildt m. fl. (m)
1986/87:Ub6 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)
1986/87:Ub7 av Maja Bäckström m. fl. (s)
1986/87:Ub8 av Jan-Erik Wikström och Lars Leijonborg (fp)
1986/87:Ub9 av Jan-Erik Wikström och Lars Leijonborg (fp)
1986/87:Ub10 av Margitta Edgren och Margareta Mörck (fp)
1986/87:Ub11 av Margitta Edgren (fp)
1986/87:Ub12 av Margitta Edgren (fp)
1986/87:Ub13 av tredje vice talman Bertil Fiskesjö (c)
1986/87:Ub14 av Maja Bäckström och Ing-Marie Hansson (s)
1986/87:Ub15 av Marianne Carlström m. fl. (s)
1986/87:Ub16 av Ingela Mårtensson (fp)
1986/87:Ub17 av Birthe Sörestedt m. fl. (s)
1986/87:Ub18 av Per-Ola Eriksson (c)
1986/87:Ub19 av Inga-Britt Johansson m. fl. (s)
1986/87:Ub20 av Inga-Britt Johansson och Marianne Carlström (s)
1986/87:Ub21 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp)
1986/87:Ub22 av Jan-Erik Wikström och Rune Ångström (fp)
1986/87:Ub23 av Bo Forslund m. fl. (s)
1986/87:Ub24 av Bo Forslund m. fl. (s)
1986/87:Ub25 av Hans Rosengren m. fl. (s)
1986/87:Ub26 av Mats O Karlsson och Mats Lindberg (s)
1986/87:Ub27 av Görel Bohlin och Rune Rydén (m)
1986/87:Ub28 av Görel Bohlin och Rune Rydén (m)
1986/87:Ub29 av Ingemar Eliasson (fp)
1986/87:Ub30 av Rune Rydén m. fl. (m, fp, c)
1986/87:Ub31 av Rune Rydén m. fl. (m, fp, c)
1986/87:Ub32 av Lars-Erik Lövdén m. fl. (s)
1986/87:Ub33 av Lennart Pettersson (s)
1986/87:Ub34 av Lennart Pettersson (s)
1986/87:Ub35 av Karin Israelsson m. fl. (c)
1986/87:Ub36 av Karin Israelsson (c)
1986/87:Ub37 av Gunhild Bolander (c)
1986/87:Ub38 av Lennart Pettersson (s)
1986/87:Ub39 av Evert Svensson m. fl. (s)
1986/87:Ub40 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp, m, c, vpk)
1986/87:Ub41 av Karl-Göran Biörsmark (fp)

- 1986/87:Ub42 av Björn Körlof m. fl. (m, fp)
1986/87:Ub43 av tredje vice talman Bertil Fiskesjö m. fl. (c)
1986/87:Ub44 av Iréne Vestlund m. fl. (s)
1986/87:Ub45 av John Andersson och Paul Lestander (vpk)
1986/87:Ub46 av Viola Claesson (vpk)
1986/87:Ub47 av Bo Hammar (vpk)
1986/87:Ub48 av Bo Hammar och Björn Samuelson (vpk)
1986/87:Ub49 av Paul Lestander m. fl. (vpk)
1986/87:Ub50 av Björn Samuelson m. fl. (vpk)
1986/87:Ub51 av Björn Samuelson och Bo Hammar (vpk)
1986/87:Ub52 av Björn Samuelson och Bo Hammar (vpk)
1986/87:Ub53 av Göthe Knutson och Gullan Lindblad (m)
1986/87:Ub54 av Margareta Persson och Ingvar Björk (s)
1986/87:Ub55 av Ewa Hedkvist Petersen m. fl. (s)
1986/87:Ub56 av Ralf Lindström m. fl. (s)
1986/87:Ub57 av Börje Stensson m. fl. (fp, c)
1986/87:Ub58 av Ingela Mårtensson m. fl. (fp)
1986/87:Ub59 av Ingela Mårtensson m. fl. (fp, c, vpk)
1986/87:Ub60 av Kerstin Keen (fp)
1986/87:Ub61 av Kerstin Keen (fp)
1986/87:Ub62 av Margareta Fogelberg m. fl. (fp, m, c, vpk)
1986/87:Ub63 av Britta Bjelle (fp)
1986/87:Ub64 av Daniel Tarschys (fp)
1986/87:Ub65 av Ing-Marie Hansson och Arne Gadd (s)
1986/87:Ub66 av Ing-Marie Hansson m. fl. (s)
1986/87:Ub67 av Margareta Winberg och Nils-Olof Gustafsson (s)
1986/87:Ub68 av Marianne Andersson och Gunilla André (c)
1986/87:Ub69 av Marianne Andersson (c)
1986/87:Ub70 av Stig Gustafsson m. fl. (s)
1986/87:Ub71 av Ulla Pettersson och Gunhild Bolander (s, c)
1986/87:Ub72 av Elisabeth Fleetwood och Gunnel Liljegren (m)
1986/87:Ub73 av Elisabeth Fleetwood (m)
1986/87:Ub74 av Elisabeth Fleetwood m. fl. (m, fp)
1986/87:Ub75 av Alf Wennerfors (m)
1986/87:Ub76 av Per-Ola Eriksson (c)
1986/87:Ub77 av Karin Israelsson m. fl. (c)
1986/87:Ub78 av Kerstin Keen och Lars Sundin (fp)
1986/87:Ub79 av Kerstin Keen (fp)
1986/87:Ub80 av Jan Hyttring och Bertil Jonasson (c)
1986/87:Ub81 av Pär Granstedt m. fl. (c)
1986/87:Ju109 av Göran Ericsson (m)
1986/87:U102 av Daniel Tarschys (fp)
1986/87:U103 av Margaretha af Ugglas m. fl. (m)
1986/87:U104 av Gunnar Björk i Gävle m. fl. (c)
1986/87:Sf109 av Hans Göran Franck m. fl. (s)
1986/87:So125 av Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)
1986/87:So126 av Gunhild Bolander och Elver Jonsson (c, fp)
1986/87:So127 av Göran Magnusson och Maj-Lis Löow (s)

Prot. 1986/87:85
12 mars 1987

- 1986/87:So128 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1986/87:So129 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1986/87:Kr108 av Oskar Lindkvist och Magnus Persson (s)
1986/87:Kr109 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp, m, c)
1986/87:T110 av Gösta Andersson m. fl. (c)
1986/87:Jo130 av Stina Gustavsson m. fl. (c)
1986/87:Jo131 av Lennart Andersson m. fl. (s)
1986/87:Jo132 av Lars Ernestam m. fl. (fp)
1986/87:Jo133 av Gunhild Bolander (c)
1986/87:Jo134 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m)
1986/87:Jo135 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1986/87:Jo136 av Monica Öhman och Claes Rensfeldt (s)
1986/87:Jo137 av Gunhild Bolander och Ulla Pettersson (c, s)
1986/87:Jo138 av Karl Erik Olsson m. fl. (c)
1986/87:Jo139 av Karl Erik Olsson m. fl. (c)
1986/87:Jo140 av Lennart Brunander (c)
1986/87:Jo141 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m)
1986/87:Jo142 av Ingvar Eriksson m. fl. (m)
1986/87:N131 av Hadar Cars m. fl. (fp)
1986/87:N132 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1986/87:N133 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1986/87:N134 av Ivar Franzén m. fl. (c)
1986/87:Bo126 av Gunnar Björk i Gävle (c)
1986/87:Bo127 av Kjell A. Mattsson m. fl. (c)
Forskning (prop. 1986/87:80)

1986/87:N135 av Sten Svensson (m)
1986/87:N136 av Anna Wohlin-Andersson (c)
1986/87:N137 av Lennart Brunander (c)
1986/87:N138 av Margareta Gard (m)
1986/87:N139 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1986/87:N140 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1986/87:N141 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1986/87:N142 av Karl Boo och Birgitta Hambræus (c)
1986/87:N143 av Ivar Franzén m. fl. (c)
1986/87:N144 av Magnus Persson m. fl. (s)
1986/87:N145 av Roland Brännström (s)
1986/87:N146 av Bengt-Ola Rytta m. fl. (s)
1986/87:N147 av Åke Selberg och Leif Marklund (s)
1986/87:N148 av Karl Boo m. fl. (c)
1986/87:N149 av Christer Eirefelt m. fl. (fp)
1986/87:N150 av Erik Hovhammar m. fl. (m)
Näringspolitik inför 1990-talet (prop. 1986/87:74)

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 12 mars

1986/87:199 av *Britta Bjelle* (fp) till justitieministern om fördelningen av polispersonal:

Rikspolisstyrelsen har på uppdrag av regeringen gjort en utredning angående omfördelningen av polismanstjänster. Utredningen har gjorts på grundval av statistiskt material som skall bedömas mot andra faktorer av betydelse för att kunna göra regionala och lokala jämförelser av behovet av polismanstjänster. Utredningen föreslår en minskning med sammanlagt 54 polismanstjänster vid polismyndigheterna i Norrbottens län. Dessa tjänster skall tillföras andra polismyndigheter i landet.

I utredningen uppges att hänsyn har tagits till särskilda faktorer, "mjukdata". Det är emellertid oklart i vilken utsträckning detta verkligen har skett. Polisen i Norrbotten har många udda arbetsuppgifter som kan vara svåra att statistiskt belägga och som är svåra att tidsmässigt definiera.

Gränsövervakningen är en sådan. Norrbotten har långa gränser mot såväl Finland som Norge. Fjällräddningen är en annan. På polisens uppgifter faller också att medverka i utbildning och information om fjällsäkerhet. Fisketillsynen i Torneå och Muonio älvar skall enligt gränsälvscommissionen prioriteras. Detta är några exempel.

För Norrbottens del betyder en neddragning med 54 tjänster en mycket kännbar minskning med hänsyn till länets geografiska struktur och ur totalförsvarsynpunkt med tanke på Nordkalottens militära betydelse.

Den trygghet som det innebär att inom rimlig tid få polisens hjälp gäller inte fullt ut i de norrbottniska glesbygderna. Det är därför angeläget att inte ytterligare försämra möjligheterna att upprätthålla beredskap i glesbygd.

Den utflyttning som skett från länet under senare år har inte i sig medfört att behovet av polisär verksamhet minskat. De sociala följderna av arbetslöshet och oro för framtiden verkar tvärtom ofta i motsatt riktning.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga justitieministern:

Avser regeringen att genomföra den omfördelning av tjänster som föreslås i rikspolisstyrelsens utredning?

1986/87:200 av *Britta Bjelle* (fp) till justitieministern om ansvaret för förundersökning i brottmål:

Enligt rättegångsbalkens bestämmelser inleds förundersökning av polismyndighet eller åklagare. Har den inletts av polismyndighet skall ledningen övertas av åklagaren, så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Enda undantaget är när saken är av enkel beskaffenhet. Även om det inte finns misstänkt skall åklagaren överta ledningen när det finns påkallat av särskilda skäl, alltså när det är fråga om allvarligare brott när tvångsmedel skall användas m. m.

Då förundersökningen leds av åklagare äger han för undersökningens verkställande anlita biträde av polismyndigheten. Man kan säga att övertagandet markeras genom att målet diarieförs hos åklagarmyndigheten.

Beträffande förundersökningen av mordet på Olof Palme är slutsatsen uppenbar; förundersökningen skall ledas av åklagare, och det är också åklagaren som bär ansvaret för utredningen. JO har dessutom särskilt uttalat att det är förundersökningsledaren som har ansvaret för vad som företas eller underlåts vid förundersökning. Åklagaren kan dessutom inte delegera beslutanderätten vid t. ex. tvångsmedel till polismyndigheten.

Utifrån denna bakgrund är det något oförståeligt varför regeringen, när den ville hålla sig informerad om utvecklingen i förundersökningen av mordet på Olof Palme, knöt kontakt med polismyndigheten i stället för åklagarmyndigheten. I det av polismyndigheten ledda specialinrättade organet "spaningsledning" kom att ingå en representant för justitiedepartementet. Länspolismästare Hans Holmér rapporterade dessutom kontinuerligt direkt till justitieministern.

Åklagarna har haft uppenbara svårigheter att få genomslag för sina direktiv om åtgärder. Polisens resurser tycks i första hand ha reserverats för spaningsledningens egna prioriteringar.

Eftersom polisens resurser styrs av länspolismästare Hans Holmér och han dessutom är polispersonalens chef, har polismyndigheten genom Hans Holmér haft en stark ställning. Denna har ytterligare förstärkts genom justitieministerns agerande.

Regeringen valde att låta polismyndigheten genom Hans Holmér få en annan ställning än den som rättegångsbalken anvisar om förundersökning.

När åklagarna, som bär det faktiska ansvaret i utredningen, ville driva utredningen på annat sätt än länspolismästaren, framstod det för allmänheten som om det rådde dubbelkommando i utredningen.

När regeringen väl vidtog åtgärder för att bringa balans i den ohållbara situationen, gav den inte det klara och otvetydiga stöd till åklagarna som regeringen nu borde ha tillkännagivit.

På vem lägger regeringen egentligen ansvaret för mordutredningen? Svaret på den frågan får myndigheterna själva försöka tolka med ledning av de signaler som regeringen genom sitt agerande givit.

Alltjämt framstår det för allmänheten och massmedia som om rollfördelningen inte var klart utsagd. Det måste vara justitieministerns skyldighet att bringa klarhet i den oklara situation som justitieministern själv medverkat till att skapa.

Eftersom regeringen har det yttersta ansvaret för den organisatoriska ordningen, vill jag ställa följande fråga till justitieministern:

Vilken myndighet har enligt regeringen *ansvaret* för förundersökningen vid brottmål?

Meddelades att följande frågor framställdes

Meddelande om frågor

den 12 mars

1986/87:428 av *Paul Lestander* (vpk) till industriministern om sysselsättningen vid LKAB:s gruva i Malmberget:

LKAB hotar nu att avskeda ytterligare 100 gruvarbetare vid gruvan i Malmberget. Samtidigt framhärdat gruvbolaget i tanken att behålla entreprenörerna i driften av gruvan. Som motåtgärd diskuterar nu gruvfacket i Malmberget en kollektiv massuppsägning. Det är djupt olyckligt för Gällivare kommun, gruvarbetarkåren och gruvfacket om Malmbergsgruvan helt skulle komma att drivas av entreprenörer.

Under hänvisning till ovanstående vill jag fråga industriministern:

Vilka åtgärder tänker industriministern vidta för att samtliga gruvarbetare i Malmbergsgruvan skall få behålla sina jobb?

1986/87:429 av *Jörn Svensson* (vpk) till civilministern om efterlevandeskydd för homosexuella genom det statliga försäkringssystemet:

Homosexuella samboende särbehandlas negativt i många avscenden, så också då det gäller rätt till efterlevandeskydd inom det statliga försäkringssystemet. Däremot tillämpar Folksam för sina försäkringar en likabehandling av alla kategorier samlevande. I ljuset av kommande rättsliga reformer rörande homosexuell samlevnad borde en förändring av rätten till efterlevandeskydd vara logisk och angelägen.

Mot denna bakgrund vill jag fråga civilministern:

Är regeringen beredd att införa lika regler för alla kategorier samlevande vad gäller det statliga försäkringssystemet?

31 § Kammaren åtskildes kl. 16.59.

In fidem

OLOF MARCUSSON